ΔΥΟ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Καμμιὰ φορά, ποῦ μὲ τὸν νοῦ βαθειὰ σκοτεινιασμένο
στὰ περασμένα χρόνια μου γυρίζω,
δὲν βρίσκω μιὰν ἐνθύμησι, ὦ ναί, δὲν ἀντικρύζω
τίποτ' ἐμπρός μου γνώριμο! Σὰν σ' ἐρημιὰ διαβαίνω.

Ἡ περασμένη μου ζωὴ ἁπλόνεται τριγύρω
ὡσὰν χωράφι ἄκαρπο καὶ στεῖρο,
ποῦ ὁ ἄνεμος κονιορτὸ καὶ φρύγανα σηκόνει
καὶ οὐρανὸς ἀγέλαστος αἰώνια τὸ πλακόνει.

Στὴν ἐρημιὰ τὴν ἄχαρη καὶ ἀγκαθοσπαρμένη
μία γυναῖκα βλέπω καθισμένη.
Σκεπάζει τὸ κεφάλι της ὁλόμαυρο μαντήλι,
κ' ἔχει πικρὸ χαμόγελο εἰς τὰ χλωμά της χείλη.

Καμμιὰ φορὰ ποῦ μὲ τὸν νοῦ βαθειὰ σκοτεινιασμένο
ζητῶ στῆς ἱστορίας τὸ βιβλίο
τοῦ κόσμου τὴν λαμπρότητα, τῆς γῆς τὸ μεγαλεῖο,
βλέπω ἕνα μνῆμ' ἀπέραντο καὶ καταραχνιασμένο.

Καὶ θρόνους, στέμματα, σπαθιὰ καὶ δάφναις καὶ στεφάνια
δόξαις, πομπαῖς καὶ περηφάνεια,
καὶ στρατηγοὺς καὶ ἥρωας καὶ ἔθνη ξακουσμένα
ὅλα τὰ βλέπω ἕνα σωρὸ στὴν ἐρημιὰ ριγμένα.

Καὶ μέσα στὰ ἐρείπια σὰν φάντασμα διαβαίνει
μία γυναῖκα μαυροφορεμένη,
καὶ σκύβοντας τὴν σκόνη ἐκεῖ τὴ δοξασμένη παίρνει
καὶ μὲ πικρὸ χαμόγελο στὸν ἄνεμο τὴν σπέρνει.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

Τὸ ἐν Φαλήρῳ ἐπεισόδιον μεταξὺ Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν καὶ ξένων διπλωματῶν, τὸ ὁποῖον ἔσχε λύσιν αἱματηράν, μᾶς φέρει σήμερον ἐπὶ θέμα ἀρκετὰ τετριμμένον, ὡς εἶνε ἡ μονομαχία. Ἀλλ' ἡ ζωηρὰ συγκίνησις, τὴν ὁποίαν ἡ κοινωνία ὅλη ᾐσθάνθη διὰ τὸ ἀπροσδόκητον, ἡ συμπάθεια πρὸς νεαρὸν στρατιωτικὸν κινδυνεύσαντα σοβαρῶς ἐξ ἀφορμῆς ἐλαχίστης, ὁ φόβος περὶ σειρᾶς ὁμοίων συναντήσεων, τῶν ὁποίων οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ προΐδῃ τὸ ἀποτέλεσμα,— πάντα ταῦτα ἐκίνησαν προσφάτως καὶ τῶν μᾶλλον ῥαθύμων τὴν σκέψιν καὶ τὸ αἴσθημα ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ ἐθίμου, τὸ ὁποῖον φαίνεται τεῖνον νὰ γίνῃ τοῦ συρμοῦ καὶ παρ' ἡμῖν· φυσικῶς δὲ ἡ γραφὶς κεντᾷ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ, τὸν χρονογράφον νὰ πραγματευθῇ ὁ,τι ἐνδιαφέρει ἑκάστοτε περισσότερον. Ἔπειτα δὲν ὑπάρχει θέμα τόσῳ παλαιὸν καὶ τετριμμένον, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐπιδέχεται μίαν ἀτομικὴν γνώμην νέαν ἢ ἀντικειμενικὴν ἐξέτασιν διαφέρουσαν κατὰ τὸν τρόπον, ἐπὶ νεωτάτων δεδομένων στηριζόμενον, ὅλων αὐτῆς τῶν προηγουμένων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἡ πρόοδος τοῦ χρόνου ἐπηρεάζει τὰς ἰδέας τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπάρχει πάντοτε καὶ νέα τις ὄψις σύμφωνος πρὸς τὰς τελευταίας ἰδέας, ὑφ' ἣν θεωροῦνται τὰ πράγματα. Καὶ διὰ τοῦτο συνέβη πολλάκις, θέμα ἐξηντλημένον φερ' εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, νὰ θερμάνῃ τὸν κόσμον, ὅταν τὸ συνεζήτησε πέλιν ὁ Καρτέσιος, ἔχει χωρὶς νὰ κινῇ καὶ σήμερον τὴν προσοχὴν ἡ ἐξέτασίς του ὑπὸ φιλοσόφων νεωτέρων.

*

Ὑπῆρξεν ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μονομαχία ἐθεωρήθη, καὶ ἦτο πράγματι, τὸ νομιμώτερον καὶ εὐγενέστερον τῶν μέσων τῆς ἱκανοποιήσεως. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὡς κοινωνικὸν ἔθιμον ἡ μονομαχία,—διότι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῶν μεγάλων καὶ ὅλως ἐξαιρετικῶν μονομαχιῶν, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ἡ ἱστορία,— ἐσημείονε σταθμὸν προόδου ἀξιοσημείωτον. Πρὸ τῆς σκληρότητος τῆς ἀπαισίας τῶν ἀνθρωπίνων ἐρίδων, τῆς βίας, τοῦ δόλου καὶ τῆς αἱμοσιψοῦς ἀγριότητος, ἡ ὑπὸ κανόνας καθυπόταξις τῆς πάλης, ἡ ἤρεμος συνάντησις τῶν ἐχθρικῶς διακειμένων, ἡ ἐξίσωσις τῶν ἑκατέρωθεν δυνάμεων καὶ ἡ ὑπὸ τῆς τέχνης ἢ τῆς τύχης πλέον κρίσις τοῦ ἀποτελέσματος, ἀπῆρτιζον πρᾶξιν τόσον εὐγενῆ, ἀγνὴν καὶ δικαίαν, ὥστε μόνον τοὺς βαρβάρους καὶ ὀπισθοδρομικοὺς τῆς ἐποχῆς θὰ εἶχε, πιστεύω, ἐναντίους. Τοῦτο ὑπὸ γενικὴν ὅλως ἔποψιν, χωρὶς νὰ ὑπομνήσω ὅτι τὸ ἔθιμον ἐπέβαλλε καὶ ἐδικαιολόγει τότε, ἐκτὸς τῆς τάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου αἰσθήματος, αὐτὸς τῆς κοινωνίας ὁ ὀργανισμός, ἡ ὕπαρξις τῶν ἱπποτικῶν εὐγενῶν, τοὺς ὁποίους ἄλλα, ἄγνωστα σήμερον καὶ παράδοξα νόμιμα διεῖπον, ἡ ἀτελὴς ἀπονομὴ νηπιώδους τινὸς δικαιοσύνης καὶ τὸ ἐν μεγίστῳ βαθμῷ ἐπικρατοῦν δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἀλλ' ὁ χρόνος μετήλλαξεν ἐντελῶς τὴν παλαιὰν ταύτην τῶν πραγμάτων ὄψιν. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ περισσότερον προηγμένος ἐννοῶ καὶ ἔχει ὁ διατηρῶν ἔτι τὰ κακοῦργα ἔνστικτα τῶν κτηνωδεστέρων προγόνων του, ἀποτροπιάζεται σήμερον πᾶσαν πάλην ὑλικήν, πάντα ἀγῶνα αἱματηρόν, ἐν ᾧ ὁ ὀργανισμὸς τῆς κοινωνίας ἀπαγορεύει καὶ καθιστᾷ περιττὴν πᾶσαν αὐτοδικίαν. Ἡ μονομαχία κατετάχθη ὡς ἐκ τούτου εἰς τὰ παλαιὰ ἔθιμα, τῶν ὁποίων καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα ἐναπομείναντα λείψανα τείνουν νὰ καταργηθοῦν. Τὸ γεγονὸς εἶνε ἀναμφισβήτητον καὶ διὰ τὸν ἐπιπολαίως φυλλομετρήσαντα τὴν ἱστορίαν καὶ δι' αὐτὸν τὸν ὁρίζοντα τὴν μονομαχίαν ὡς ἱκανοποίησιν δι' ἀδικήματα «μὴ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου»· εἶνε δὲ δύσκολον νὰ ἐξηγηθῇ ἐντελῶς διὰ τῆς κοινωνικῆς μόνον ἐξελίξεως, ἂν δὲν ληφθῇ ὑπόψιν καὶ ἡ τάσις τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἡ κατ' ἐξοχὴν νεωτεριστική, ἡ ἐξανισταμένη κατὰ τοῦ ψυχρῶς καὶ ἐσκεμμένως ἐπιβαλλομένου καὶ ἀποφασιζομένου θανάτου. Εἰμπορεῖς ἐν στιγμῇ ὁρμῆς παραφόρου καὶ ἀκατασχέτου νὰ ὁρμήσῃς κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σοῦ συγκλονῇ τόσῳ τὸ ἀσθενές σου νευρικὸν σύστημα, εἰμπορεῖς νὰ τὸν κτυπήσῃς, νὰ τὸν πληγώσῃς, τὰ τὸν φονεύσῃς ἔστω, χωρὶς τὸ ἔγκλημά σου νὰ ἦνε τόσῳ μέγα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν πάροδον τοῦ ψυχικοῦ βρασμοῦ νὰ συναντᾶσαι μετ' αὐτοῦ μὲ μόνην τὴν ἐκ τοῦ φόβου συγκίνησιν, ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῆς ψυχραίμως καὶ πολλάκις ἄνευ μίσους τινὸς ἐναντίον του—διότι πόσον δύναταί τις νὰ κρατήσῃ μῖσος κατὰ τοῦ ὁμοίου του, διὰ μίαν λέξιν ψυχρὰν ἢ μίαν παρατυπίαν;— ὑπὸ τύπους δὲ μαθηματικῶς ὡρισμένους καὶ κανόνας νὰ προσπαθῇς νὰ τοῦ δώσῃς τὸν θάνατον, τὸν προσυμφωνηθέντα, εἶνε πρᾶξις κατὰ τῆς ὁποίας ἐξεγείρεται σήμερον τὸ ἀνεπτυγμένον αἴσθημα. Ἡ μονομαχία λογίζεται ὡς ἐκ τούτου πρᾶξις ἀνήθικος. Διὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς λόγον ἡ ἠθικὴ καταδικάζει μετ' αὐτῆς ἀπολύτως καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, διότι οὐδὲν ἔχει δικαίωμα ὁ ἄνθρωπος ἐν ἠρεμίᾳ πνεύματος, εἴτε μόνος εἴτε μετὰ πολλῶν, νὰ καταδικάσῃ εἰς θάνατον τὸν ὅμοιόν του, τὸν ὁποῖον δὲν θὰ εἶνε τόσον ἐγκληματίας ἐὰν τυχόν, ἐν στιγμῇ παραφορᾶς, κατὰ τὴν ὁποίαν φυσικῶς δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἄλλως, ὁρμήσῃ καὶ τὸν φονεύσῃ.

*

Ἂν ἡ γενικὴ αὕτη ἀρχὴ καταδικάζῃ πᾶσαν ἀνεξαιρέτως μονομαχίαν, ἔστω καὶ ὑπὸ τὰς σοβαρωτέρας περιστάσεις τελουμένην, ἀκόμη καὶ ὅταν ἡ ζωὴ ἑνὸς τῶν δύο ἀντιπάλων εἶνε κώλυμα τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου — πόσῳ μᾶλλον βαρύνει ἐπὶ τῶν συνήθων μονομαχιῶν, τῶν ἐξ ἐλαχίστης ἀφορμῆς, μιᾶς λάξεως, ἑνὸς βλέμματος, ἀνευλαβείας κοινωνικῆς, μᾶλλον ἢ ἧττον ἐλαφρᾶς! Δὲν ὑπάρχει περισσότερον ἄσκοπος καὶ ἀκατανόητος καὶ γελοία, ἀπὸ τὴν παρῳχημένην αὐτὴν ἱπποτικὴν συνήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις παρ' ἡμῖν νομίζει ὅτι ὀφείλει νὰ περιβληθῇ μετὰ τοῦ φωκὸλ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ πίλου, πᾶς νεότευκτος ἱππότης, ἐπιθυμῶν νὰ φανῇ ἑαυτοῦ ἀριστοκρατικώτερος. Τοῦτο δὲ εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν εἰς μὲν τὴν ἱπποτικὴν Ἀγγλίαν ἡ μονομαχία κατηργήθη, εἰς δὲ τὴν Γαλλίαν, τόσῳ περὶ τὴν ἐθιμοτυπίαν λεπτήν, ψηφίζονται δρακόντειοι κατὰ τῶν μονομαχούντων νόμοι. Ἂν ὁ θεσμὸς ἔχῃ τι τὸ σοβαρὸν καὶ αὐτὸ γελοιοποιεῖται μὲ τὴν συχνὴν καὶ ἄκαιρον χρῆσίν του. Ἡ μίμησις τῶν ξενικῶν, ἡ ἐπιθυμία τῆς

ἐπιδείξεως καὶ πολλάκις ἡ δειλία, — διότι ἠξεύρομεν τὸν τρόπον καὶ τὰ ποτελέσματα τῶν περισσοτέρων μονομαχιῶν, — κάμνει τοὺς λέοντας τῶν Ἀθηνῶν νὰ ποστέλλωσι πολὺ συχνὰ τοὺς μάρτυράς των. Ἀλλὰ πόσον ἄραγε μεταξὺ τῶν συναντωμένων ἢ μὴ συναντωμένων τῇ ἐπεμβάσει τῶν μαρτύρων ἢ τῆς ἀστυνομίας, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς, ἔχουσι συναίσθησιν τοῦ σοβαροῦ των κινήματος καὶ δέν το κάμνουσιν ἢ δὲν θά το ἔκαμνον μ' ὅλην τὴν ἐλαφρότητα τῶν ἀφρόνων, οἱ ὁποῖοι διὰ τὸ παραμικρὸν πηγαίνουν νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς μίαν σφαῖραν ἢ εἰς τὸν κίνδυνον νὰ γίνωσι φονεῖς; Τὸ ἄδικον καὶ τὸ περιττὸν τῶν τοιούτων κινδύνων ἔχουσι κατανοήσει πρῶτοι οἱ μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι ὁσάκις φοβοῦνται μήπως οἱ ἀντίπαλοι, ἐξ ἐλλείψεως γενναιοφροσύνης, δὲν πυροβολήσωσιν εἰς τὸν ἀέρα, φροντίζουν νὰφίνουν τὰ πιστόλια κενὰ ἢ ὁπωσδήποτε νὰ τα γεμίζουν ἀκινδύνως. Διὰ τοῦτο μάλιστα ἡ τελευταία σοβαρὰ μονομαχία, ἡ ὁποία παρ' ὀλίγον νὰ στοιχίσῃ τὸν θάνατον τοῦ Ἕλληνος ὑπιλάρχου, κατέπληξε τόσῳ κοινωνίαν, ἡ ὁποία νὰ γελᾷ μόνον εἶχε συνηθίσει ἕως τώρα μὲ τὰς μονομαχίας τῶν κομψευομένων της.

Παρετηρήθη ὅτι ἡ πρὸς μονομαχίαν τάσις κατέργεται βαθμηδὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων πρὸς τὰς κατωτέρας. Ὄχι ὀλίγοι καὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ ἔλυσαν τὰς διαφοράς των διὰ μονομαχίας. Ἀλλὰ — πρέπει νὰ εἴμεθα δίκαιοι, —ὅσῳ δυσάρεστον εἶνε τὸ φαινόμενον τοῦ ἔχοντος ἀξιώσεις ἀνεπτυγμένου, καταφεύγοντος δ' εἰς ἔθιμον εἰς τὸ ὁποῖον, ἂν δὲν ἐξασκήσῃ πανουργίαν, θὰ ἐπιδείξῃ ἐσκεμμένως σκληρότητα, τόσῳ παρήγορον ἐν μιᾷ κοινωνίᾳ τὸ θέαμα τοῦ ἀπολιτίστου παλληκαρᾶ, ὁ ὁποῖος, ἀντὶ νὰ κατασφάξῃ αἱμοδιψῆς ἢ νὰ παραφυλάξῃ δόλιος τὸν ἐχθρόν του, τὸν προσκαλεῖ εἰς ἴσον καὶ σχετικῶς τίμιον ἀγῶνα. Οὗτος ἀπὸ τῆς πρώτης ἐποχῆς φθάνει προσδεύων εἰς τὴν δευτέραν. Ἐν ᾧ ὁ ἄλλος, ὁ εὐγενὴς μονομάχος, μένει στάσιμος, ἀγνοῶν παρ' ἐλπίδα ὅτι ἔφθασε καὶ τρίτη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μονομαχία δὲν θὰ εἶνε κοινωνικὸν ἔθιμον πλέον.

*

Ἀλλ' ἂν καταργηθῇ τῷ ὄντι τελείως, τί ὑπάρχει ἱκανὸν νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ; Διότι ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ καὶ ἐν πάσῃ ἐποχῇ ὑφίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ προσβαλλομένου· πῶς δὲ θὰ τιμωρεῖται ὁ φερόμενος ὁπωσδήποτε ἀνευλαβῶς πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν ἑνὸς ἀνθρώπου πρὸ τοῦ πλήθους τῆς αἰθούσης ἢ τοῦ περιπάτου;

Ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς ἀνεγίνωσκα κάπου τελευταίως, ὑπάρχει τὸ ἔθιμον τῆς εἰκονικῆς ἐξορίας, καθ' ἣν ὁ πταίστης ἐπί τινα καιρόν, ἀναλόγως τοῦ πταίσματός του, θεωρεῖται ἐξ ἀποφάσεως ὑφ' ὅλων του τῶν φίλων καὶ τῶν γνωρίμων ὡς ἀπών, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, προχωροῦν πολλάκις καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν ὑπηρετῶν τῆς Λέσχης, ἐξαναγκάζει τὸν εὐπατρίδην νὰπομονωθῇ ὡς ἐξόριστος ἀληθής, μέχρις οὗ ἐκτίσῃ τὴν ποινήν του. Δυστυχῶς ἡ χώρα μας ἡ τόσον εὐήλιος, καὶ ὁ χαρακτήρ μας ὁ τόσον θερμὸς δὲν θὰ ἐπέτρεπε τὴν ἀπομίμησιν τοιούτων ἐθίμων. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ διὰ τὰ μικρὰ ἀδικήματα καταφυγὴ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπως κάμνουν ἄλλοι ἀληθῶς πολιτισμένοι, οἱ νόμοι τῶν ὁποίων ὁρίζουσι ποινὰς καὶ διὰ τὸ ἐλάχιστον ἀδίκημα, θὰ ἦτο καὶ δι' ἡμᾶς ἡ καλητέρα ἱκανοποίησις. Βεβαίως ἡ ἐπιβολὴ ἑνὸς προστίμου ἢ ὀλιγοημέρου κρατήσεως ἐλαχίστην παρέχει ἱκανοποίησιν, οὐσιαστικὴν ἱκανοποίησιν, εἰς τὸν ῥαπισθέντα φερ' εἰπεῖν δημοσίᾳ ἢ γενόμενον θῦμα εἰρωνείας δηκτικῆς. Ἀλλὰ μήπως ἡ ἀνταλλαγὴ μιᾶς ἀκινδύνου καὶ ἀσφαίρου βολῆς καὶ ἡ κατόπιν τυπικὴ θλίψις τῆς χειρὸς καὶ ψυχρὰ συμφιλίωσις, ἐνέχει ἱκανοποίησιν κατ' οὐσίαν ἀνωτέραν, ἢ ἄλλως, μήπως εἶνε δικαία ἡ σοβαρὰ πληγὴ καὶ πολλάκις ὁ θάνατος, τὸν ὁποῖον κινδυνεύει νὰ δεχθῇ ἐνίοτε καὶ ὁ προσβληθείς; Διότι ἡ μονομαχία εἶνε κάτι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει πάντοτε μέσον ὅρον, οὔτε σταθεροὺς χρωματισμούς, ἀφ' οὗ μὲ τοὺς ἐλαφροτέρους ὅρους εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸ βαρύτερον ἀποτέλεσμα. Καὶ ἂν ἡ ἱκανοποίησις, τὴν ὁποίαν θὰ δώσῃ, δὲν εἶνε σκληρὰ καὶ ὑπερβολική, θὰ εἶνε τυπικὴ καὶ γελοία, μόνον ὡς ἐκ τῆς ἰσχύος τοῦ ἐθίμου σωζομένη. Ὅθεν ἂν ἐπικρατήσῃ νέον ἔθιμον καὶ τεθῶσιν οἱ κατάλληλοι νόμοι, νομίζω ὅτι ἡ διὰ τοῦ δικαστηρίου ἱκανοποίησις θὰ εἶνε πολὺ καλητέρα καὶ λογικωτέρα.

Ἐφ' ὅσον ἡ εἰς τοῦτο προσφυγὴ διὰ μικροτέρας προσβολὰς δὲν θεωρεῖται ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς ἀνδρικὴ ἱκανοποίησις καὶ ἐφ' ὅσον δὲν λαμβάνονται μέτρα ἱκανὰ νὰ τὴν καταστήσωσι καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας τοιαύτην, νομίζω ὅτι ἡ ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἐκ τῆς προσβολῆς πρώτης παραφορᾶς καταφυγὴ εἰς ἄμεσον καὶ ἄοπλον χειροδικίαν, εἶνέ τι βάναυσον ἴσως, ἀλλ' ἀσυγκρίτως μᾶλλον φυσικὸν καὶ ἠτιολογημένον μιᾶς γελοίας ἢ κινδυνώδους καὶ ἀνηθίκου μονομαχίας. Ἂν ἡ προσβολὴ εἶνε σοβαρά, οἱ τίμιοι ἄνθρωποι θεωροῦσι τὸ ζήτημα λελυμένον. Οἱ νόμοι τὴν τιμωροῦσιν ὅπως πρέπει καὶ αἱ αἴθουσαι τῶν δικαστηρίων εἶνε δι' αὐτὸ τὰ μόνα πεδία τῆς τιμῆς, ὅπου συναντᾶται τις εὐσχήμως μετ' ἐκείνου, παρὰ τοῦ ὁποίου ζητεῖ ἱκανοποίησιν.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΞΕΝΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΔΑΙΡΠΦΕΛΔ[1]

(WILHELM DŒRPFELD)

Εὐθὺς κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος, τὸ 1882, παρουσιάσθη ὡς θαρραλέος αὖθις μαχητὴς ἐναντίον παρὰ πᾶσιν ἰσχυουσῶν γνωμῶν ἐπὶ ζητημάτων ἀρχαιολογικῶν καὶ φιλολογικῶν σπουδαιοτάτων. Αἱ συμβολαὶ αὐτοῦ εἰς τὴν μετρολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἀντικείμενον πολλῶν πραγματειῶν δημοσιευθεισῶν ἔκτοτε εἰς τὰς *Ἀνακοινώσεις* (Mittheilungen) τῆς σχολῆς, ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς μέγα τόλμημα ἐναντίον τῆς ἀνυπερβλήτου ἐπιστημοσύνης ἐξόχων ἀνδρῶν (Θεοδώρου Μόμμσεν, Lepsius, Hultsch), μολονότι δὲ εἴς τινα ὑπεχώρησε βραδύτερον ὁ ἡμέτερος ἀρχαιολόγος, ἐν τῇ τελευταίᾳ ὅμως αὐτοῦ πέρυσι δημοσιευθείσῃ πραγματείᾳ (Mittheilungen XV) ἔλυσεν ὁριστικῶς τὸ πο-

1 Ἴδε σελ. 8.

λύπλοκον ζήτημα διὰ τῶν ἐπὶ τόπου πάλιν καταμετρήσεων καὶ τῆς ὀξυδερκοῦς μελέτης τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν. Ἡ σύγχυσις ἡ μέχρι πρὸ μικροῦ ἐπικρατοῦσα περὶ τῶν μέτρων τῶν ἀρχαίων τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων εἰς τὰ ἀριστουργήματα αὐτῶν ἐφαρμοσθέντων καὶ τῶν ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἀπὸ τοῦ Ἡροδότου καὶ μέχρι τοῦ Ἐρατοσθένους καὶ Πολυβίου καὶ τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων ἀναφερομένων ἐξέλιπε πλέον. Βοηθούμενος ὁ Δαϊρπφελδ ὑπὸ ἐπιγραφῆς τινος, ἥτις εἶνε τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον ἐπιτροπείας διορισθείσης τὸ 408]7 πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἀτελειώτου μείναντος Ἐρεχθείου, ὅπου ἀκριβῶς κατὰ τὰ μέτρα ὁρίζονται οἱ σωζόμενοι εὐτυχῶς λίθοι τοῦ κτιρίου, ὥρισε τὸν ἀρχαῖον πόδα ὡς ἰσούμενον πρὸς 0,328 τοῦ μέτρου, ἤτοι 33 περίπου ἑκατοστὰ αὐτοῦ. Οὗτος εἶνε ὁ Αἰγινητικὸς ἢ κοινὸς Ἑλληνικὸς ποῦς, καθ' ὃν πάντα τὰ ἀρχαῖα κτίρια ἐκτίσθησαν. Πέντε τοιοῦτοι πόδες ἀποτελοῦσι τὸ διπλοῦν βῆμα, 100 δὲ τοιαῦτα ἤτοι 500 πόδες ἀποτελοῦσι τὸ στάδιον, ἐξισούμενον πρὸς 164 μέτρα. Τοῦτο εἶνε τὸ στάδιον, καθ' ὃ ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Ξενοφῶν, ὁ Θουκυδίδης μετροῦσι τὰς ἀποστάσεις. Μόνον τὸ Ὀλυμπιακὸν εἶχεν 600 πόδας (κατὰ τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας), 625 δὲ τὸ Ἰταλικόν, ἐξισούμενον πρὸς $^1/_8$ τοῦ ῥωμαϊκοῦ μιλίου ἴσου πρὸς 5000 ἑλληνικοὺς πόδας. Ἡ ὀργυιὰ τοῦ Ἡροδότου εἶνε 5 ποδῶν ἤτοι 1,64 μέτρου, ἔχει ἑπομένως τὸ μῆκος οὐχὶ τῶν βραχιόνων τεταμένων, ἀλλὰ τῶν ποδῶν (παρὰ τὸ ὀρέγειν) ἤτοι εἶνε μέτρον ὁδοιπορικόν, ὡς καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν passus (ἐκ τοῦ pandere). Τὸ ἁπλοῦν ἄρα ἑλληνικὸν βῆμα ἦτο ἴσον πρὸς 0,82 τοῦ μέτρου, ἐνῷ τὸ ῥωμαϊκὸν ἰσοῦτο πρὸς 0,74, τὸ δὲ πτολεμαϊκὸν πρὸς 0,87. Ὥστε τὸ ἑλληνικὸν βῆμα ἰσοῦτο πρὸς τὸ ἐν τῷ γερμανικῷ στρατῷ κανονισθὲν στρατιωτικὸν βῆμα πρὸς 0,80 τοῦ μέτρου. Τὸ στάδιον ἀνεπτύχθη οὕτω δεκαδικῶς ἐκ τοῦ διπλοῦ βήματος, ἑπομένως ἐκ τοῦ ποδός, ὡς καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν μίλιον. Εἰς τὸ ἑλληνοϊταλικὸν λοιπὸν τοῦτο σύστημα 100 διπλᾶ βήματα ἀπετέλουν 1 στάδιον, 10 δὲ στάδια ἤτοι 1000 διπλᾶ βήματα 1 μίλιον. Τὰ μέτρα χωρητικότητος καὶ τὰ σταθμὰ παρήχθησαν ἐν Ἑλλάδι ὁμοίως ἐκ τοῦ ποδός, διὰ τὴν χωρητικότητα μὲν ὁ κύβος τοῦ πρὸς 0,328 μ. ἴσου ποδός, διὰ τὰ σταθμὰ δὲ τὸ βάρος τοῦ ὕδατος τοῦ κύβου τούτου ἤτοι τὸ τάλαντον = 35, 3 χιλιόγραμμα. Μόνον ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἐν Ἑλλάδι ἴσχυσεν ὁ = πρὸς 0,296 τοῦ μέτρου ποῦς, τὸ ἐκ 600 ποδῶν στάδιον = 178 μέτρα. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ῥωμαῖοι τὸ στάδιον δὲν ἠδύναντο νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸ σύστημα τῶν ἰδικῶν των ὁδοιπορικῶν μέτρων, διότι 8 $^1/_3$ τοιούτων σταδίων ἀπετέλουν τὸ ἐκ 5000 ποδῶν μίλιον, ηὔξησαν αὐτὸ κατὰ 25 πόδας καὶ ἐσχημάτισαν οὕτω στάδιον ἐκ ποδῶν 625 = 185 μέτρων ἤτοι ἀκριβῶς τὸ $^1/_8$ τοῦ μιλίου. Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ στάδιον ἀριθμοῦσι πάντες οἱ Ῥωμαῖοι συγγραφεῖς. Ὁ Πολύβιος μεταχειρίζεται τὸ ἑλληνορρωμαϊκὸν τῶν 178 μέτρων (ποῦς = 0,296 μ., στάδιον = 600 πόδας). — Μόνον τὸ νόμισμα ἐν Ἀθήναις ἐκανονίσθη κατὰ τὸν Σολώνειον πόδα = πρὸς 0,295 τοῦ μέτρου, κατὰ τὸ βάρος δηλονότι τοῦ ὕδατος τοῦ κύβου αὐτοῦ καὶ ἡ ἀττικὴ δραχμὴ ἐξισώθη οὕτως πρὸς 4,26 γραμμάρια. — Ὁ πῆχυς παρ' Ἡροδότῳ ἰσοῦται πρὸς 0,492 τοῦ μέτρου καὶ κατὰ τοῦτον μετρᾷ τὴν γυναῖκα, ἥτις ὡς Ἀθηνᾶ ὡδήγησε τὸν Πεισίστρατον εἰς τὴν πόλιν της, ὑψηλὴ 4 πήχεις πλὴν 10 δακτύλων, ἤτοι 1,91 μ. (Ἡρόδ. I 60).

Κατὰ πᾶν ἔτος προστίθενται οὕτως νέαι ἀνακαλύψεις, ἀνατρέπουσαι παλαιὰς δοξασίας ἐρριζωμένας εἰς τὴν γηραιὰν καὶ δύστροπον πολλάκις φιλολογίαν ἢ τὴν νεωτέραν ἀδελφὴν αὐτῆς ἀρχαιολογίαν. Ὁ Δαϊρπφελδ ἐργάζεται κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα καὶ ὡς ἀρχιτέκτων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας καὶ τὰ ἐτήσια πρακτικὰ αὐτῆς δεικνύουσι τὴν σπουδαιότητα τῆς συνεργασίας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὡραίων σχεδιογραφημάτων τῶν ἐν Ἀκροπόλει, Ἐλευσῖνι, Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαρέντων ἀρχαίων κτιρίων, ὧν ἄνευ ταῦτα θὰ ἦσαν ἄτακτα, ἀνεξήγητα τὸ πλεῖστον λείψανα ἐκ τῆς γῆς ἐκχωσθέντων ἐρειπίων. Τὸ 1883 ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἐν Πειραιεῖ ἀνευρεθείσης πλείστου λόγου ἀξίας ἐπιγραφῆς περὶ τῆς σκευοθήκης τοῦ Φίλωνος κατήρτισε πλῆρες τὸ σχέδιον τοῦ μεγάλου τούτου κτιρίου τοῦ ἀρχαίου ναυστάθμου τῶν Ἀθηνῶν ἐν Ζέᾳ καὶ τοσοῦτον μάλιστα ἐναργὲς καὶ τέλειον, ὥστε, καθὼς ὁ ἴδιος παρατηρεῖ (Mittheilungen VIII σελ. 164), περὶ οὐδενὸς ἀρχαίου οἰκοδομήματος, οὗ λείψανα μέχρι τοῦ νῦν σώζονται, δυνάμεθα τόσον ἀκριβῆ καὶ τελείαν ἰδέαν νὰ σχηματίσωμεν, ὅσον περὶ τῆς σκευοθήκης ταύτης, ἐξ ἧς οὐδὲ λίθον οὐδὲ ἴχνος τι οἱονδήποτε περιέσωσεν ἡμῖν ὁ χρόνος. Τὰ σχεδιογραφήματα αὐτοῦ ἐν τέλει τοῦ εἰρημένου τόμου τῶν «Ἀνακοινώσεων» μαρτυροῦσι τοῦτο. Τὸ δὲ 1884 ἤδη ἐν συνεδρίᾳ τῆς σχολῆς παρέρχεται ὁ Δαϊρπφελδ μὲ τὴν νέαν αὐτοῦ ἀνατρεπτικὴν καὶ ὅλως ἀνακαινιστικὴν θεωρίαν περὶ τοῦ σχεδίου τοῦ ἀρχαίου θεάτρου. Αὕτη καὶ μόνη ἡ ἀνακάλυψις ἀποτελεῖ στέφανον χρυσοῦν δόξης ἀρχαιολογικῆς. Περὶ τῶν μελετῶν αὐτοῦ τούτων ὅσον οὔπω μέλλει νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου εἰδικὸν σύγγραμμα, ὅπερ παρασκευάζει νῦν εἰς τὴν δροσερὰν Κηφισίαν. Ἱκανὰ περὶ τούτου διέλαβα συνοψίζων τὰ ἀρχαιολογικὰ μαθήματα τοῦ Δαϊρπφελδ ἐν τῇ *Ἐφημερίδι* κατὰ τὸν Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους. Προσεχῶς δὲ καὶ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* λεπτομερέστερον περὶ τούτου θὰ γράψω ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ, βασιζόμενος εἰς τὰ σχεδιογραφήματα τοῦ ἡμετέρου ἀρχαιολόγου.

Τὸ 1885 ἀνεφάνησαν αἱ πολύτιμοι πραγματεῖαι αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τῶν προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως, τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον ἐν τῇ βορειοανατολικῇ πτέρυγι οὐδέποτε συνετελέσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἡ ΜΑ καὶ ΜΔ πάντη ἄλλως ὑπὸ τοῦ Μνησικλέους καὶ Περικλέους ἐσχεδιάσθησαν, ἢ ὡς κατ' ἀνάγκην κατόπιν, ἕνεκα τῶν διαμαρτυριῶν τοῦ ἱερατείου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐσυντομεύθησαν καὶ ἀτελῆ διὰ παντὸς ἔμειναν. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα μόνον ἐπὶ σχεδιογραφημάτων ἀκριβῶν δύνανται νὰ μελετηθῶσι καὶ κατανοηθῶσιν. Ὁ ἀρχιτέκτων ὅμως ἀρχαιολόγος ἐδημιούργησε καὶ ἐνταῦθα διὰ τῆς φαντασίας ἐξ ἀφανῶν ἰχνῶν ὄχι ἁπλῶς τί ὑπῆρξέ ποτε πράγματι, ἀλλὰ τί κατὰ νοῦν μόνον ἔσχεν ὁ ἐν πνεύματι προπάτωρ του Μνησικλῆς, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀκριβῶς διέγραψε.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος πλὴν ἄλλων ποικίλων ἐργασιῶν (π. χ. περὶ τοῦ χορηγικοῦ μνημείου τοῦ Νικίου, οὗ λείψανα ἀνεῦρεν ἐν τῇ νῦν εἰσόδῳ τῆς Ἀκροπόλεως) ὥρμησεν εἰς νέαν ἀνακάλυψιν ὁλοκλήρου ναοῦ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Ἐρεχθείου, τοῦ ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ Παρθενῶνος πρώην ἀναζητουμένου ἀρχαίου ναοῦ τῆς Πολιάδος! Ὅταν ἓν ὁλόκληρον ἔτος βραδύτερον ὁ γενικὸς ἔρορος τῶν ἀρχαιοτήτων ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῶν ἀρχιτεκτόνων Καβεράου καὶ Δαϊρπφελδ ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς ἐν τῷ χώρῳ ἐκείνῳ καὶ τὰ θεμέλια ἀνευρέθησαν τοῦ ζητουμένου ναοῦ, ἐγράφη ὑπό τινος ὅτι κατὰ τὰς τότε πρῶτον ἐργασίας ἀνευρέθη ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Πολιάδος. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα προδήλως ἔχει ἄλλως, διότι εἰς τὴν πραγματείαν τὴν περὶ τοῦ ναοῦ τούτου, πρὶν ἔτι ἀνασκαφή τις γίνῃ, ἐν ἔτει 1885 δημοσιευθεῖσαν (Mittheilungen X σελ. 275 ἑ.) ὑπάρχουσιν ἐκτεθειμένοι οἱ λόγοι πάντες, οὓς ὁ Δαϊρπφελδ ἀποχρῶντας ἐνόμισεν, ἵνα πιστοποιήσῃ θεωρητικῶς καὶ ἐκ τῶν προτέρων τήν ποτε ὕπαρξιν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ τοῦ ἀρχαίου τῆς Ἀθηνᾶς ναοῦ, ὅστις πρὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν ἤδη ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἀπὸ παναρχαίων χρόνων, ὑπ' αὐτῶν δὲ περικαλλέστερος ἀνηγέρθη καὶ περίπτερος κατεσκευάσθη. Ὁ Δαϊρπφελδ ἐνωρὶς ἤδη ἀνεγνώρισεν, ἐνῷ πάντες ἀκόμη ἐπίστευον ὅτι ὁ Παρθενὼν τοῦ Περικλέους ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ ὑπὸ τῶν Περσῶν τὸ 480 καὶ 479 πυρποληθέντος ναοῦ, ὅτι μωρὸν εἶνε νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη δὲν εἶχον ναὸν τῆς πολιάδος Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως! Εὐστόχως παρετήρησεν ὡσαύτως, ὅτι τὸ κρηπίδωμα τοῦ Παρθενῶνος ἐκτίσθη συγχρόνως μὲ τὸ μεσημβρινὸν τῆς Ἀκροπόλεως τεῖχος, ὅπερ κατὰ τὴν μαρτυρίαν πάντων τῶν συγγραφέων ἀνήγειρεν ὁ Κίμων. Τοῦτο ὅμως οὐδόλως συνεβιβάζετο πρὸς τὰ παραδεδεγμένα ὅτι ὁ ἀρχαιότερος ναὸς ἐνταῦθα ὑρίστατο πρὸ τῶν Περσικῶν ἤδη. Τοιουτοτρόπως ἓν ἔτος ἀργότερα ἠδύνατο μετὰ πεποιθήσεως νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ἐργάτας εἰς τὸν μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος ἐκεῖνον καὶ τοῦ Ἐρεχθείου χῶρον καὶ ν' ἀνεύρῃ ἅπαντα τὰ θεμέλια τῶν τοίχων, ἐξ ὧν λαμπρῶς κατήρτισεν αὖθις τὸ διάγραμμα τοῦ ἀρχαιοτέρου τῆς Παλλάδος ναοῦ. Ἔκτοτε σειρὰ ὅλη ἀγχινουστάτων ἐρευνῶν καὶ ἀνακαλύψεων ἠκολούθησε, καὶ μολονότι ὁ ἐξαρθεὶς ἐκ τούτου ἀγὼν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν φιλολόγων καὶ ἀρχαιολόγων μέχρι σήμερον δὲν ἔπαυσεν ἀκόμη, τὰ λαμπρὰ ὅμως ἀποτελέσματα τῶν ὀξυδερκῶν παρατηρήσεων τοῦ ἀρχιτέκτονος ἀρχαιολόγου πρόκεινται σαρῆ πρὸ τῶν ὀμμάτων πάντων. Ὁ ἀρχαῖος τῆς Πολιάδος ναὸς πυρποληθεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐπεσκευάσθη προχείρως μετὰ τὸ 479 ἅμα τῇ ἐπανόδῳ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν πόλιν. Τὸ σχέδιον ἀνεγέρσεως νέου λαμπροτέρου ναοῦ συνέλαβεν ἴσως ὁ Θεμιστοκλῆς, ἤρχισεν ὅμως πράγματι ὁ Κίμων πραγματοποιῶν. Τότε ἤρχισε κτιζόμενος ὁ Παρθενών, ὃν μετὰ ταῦτα ὁ Περικλῆς συνετέλεσεν. Τὰ θεμέλια τοῦ νέου τούτου ναοῦ τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ὅπου ἀπὸ βάθους δέκα μέτρων ἔπρεπε νὰ κτισθῶσιν ἐπὶ ἐδάφους πληρωθέντος κατόπιν χώματος, ἀφοῦ δαπανηρόταται πρῶτον ἐργασίαι ἀπῃτήθησαν, ἐστοίχισαν ἴσως αὐτὴν τὴν δημοτικότητα τοῦ ἐνδόξου Κίμωνος. Ὅταν χαλεποὶ καιροὶ ἦλθον διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Κίμων ἐξωρίσθη, ἡ ἐργασία ἐσταμάτησε, τὸ ἕτοιμον δὲ μαρμάρινον ὑλικὸν τῶν κιόνων ἐχρησιμοποιήθη πρὸς ὀχύρωσιν τῆς Ἀκροπόλεως (βόρειον τεῖχος ὑπὸ τὸ Ἐρέχθειον) καὶ μέχρι σήμερον παρέμεινεν ἐκεῖ εἰς τὴν θέσιν του. Ὁ Περικλῆς κατόπιν ἐπανήρχισε τὸ ἔργον ἐπὶ μεταβεβλημένου κάπως σχεδίου καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ μεγάλου ναοῦ ἐγένοντο τὸ 438. Ὁ ἀρχαιότερος ὅμως ναός, οὗ μόνον αἱ ἐκ πωρίνων κιόνων πτέρυγες εἶχον καθαιρεθῆ, ἀφοῦ ἐχρησίμευσεν οὕτως μέχρι τοῦ ἔτους τούτου ὡς ἄδυτον τῆς Ἀθηνᾶς διετηρήθη καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέπαφος. Αὐτὸς εἶχε τὸν **ὀπισθόδομον**, ἐνῷ ἐφυλάσσετο τὸ ταμεῖον τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κράτους. Τὸ 406 ἐνεπρήσθη καὶ αὖθις, πάλιν ὅμως ἐπεσκευάσθη καὶ παρέμεινε μέχρι τοὐλάχιστον τῶν χρόνων τοῦ Παυσανίου. Οἱ εἰδωλολάτραι πρόγονοι ἡμῶν ἔσεβον τὰ παλαιὰ σεμνώματα, ὡς οἱ χριστιανοὶ ἡμεῖς ἔγγονοί των σήμερον τὰ ἡμέτερα. Μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Μητροπόλεως οὐδεὶς ἐσκέφθη ἐν Ἀθήναις νὰ καθαιρέσῃ τὸ παρακείμενον περιττὸν ὅλως καταστὰν ἐκκλησίδιον. Οὕτως καὶ μετὰ τὴν κτίσιν τοῦ Παρθενῶνος ηὐλαβήθησαν οἱ παλαιοὶ τὸ ἀρχαῖον σέμνωμα τῆς Παλλάδος, ὅπερ ἀνεμίμνησκε τὸ κλέος τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τὸ διέσωσαν πτωχὸν ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ φίλτατον κειμήλιον,

μέχρις οὗ αὐτὴ ἡ Παλλὰς ἐγκατέλιπε τὸ σεμνόν της ἔδος διὰ παντός, φυγαδευθεῖσα ὑπὸ νέων θεῶν.

Τὸν κατάλογον τῶν μεγάλων τοῦ Δαῖρπφελδ ἐργασιῶν δὲν ἐξήντλησα. Ἐν Ἑλλάδι διελεύκανεν ἔτι ζητήματα εἰς τὸν ναὸν τῆς Σουνιάδος καὶ τὸν ἐν Κορίνθῳ ἀναφερόμενα· ἔξω τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἐξέτεινε τὸν κύκλον τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ εἰς ἀρχαίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πόλεις. Ἐν Ἐρετρίᾳ, ἐν Ὠρωπῷ, ἐν τῷ ἱερῷ τῶν Καβείρων παρὰ τὰς Θήβας, ἐν Τανάγρᾳ, ἐν Τεγέᾳ εἰργάσθη, εἰς αὐτὸν δὲ ἀνήκει καὶ ὁ τελευταῖος λόγος περὶ τοῦ ἐν Μεγαλοπόλει ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἀνασκαφέντος θεάτρου. Πέρυσιν ἔτι μετὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Πένροζ διελεύκανε τὸ ζήτημα τοῦ Ὀλυμπιείου καὶ ἀπέδειξεν ὅτι, ἐνῷ οἱ δεκάστυλοι ναοὶ ἄνωθεν ἐδέχοντο ἐκ τῆς ἀνοικτῆς ὀροφῆς τὸ φῶς, διότι οὗτοι ἦσαν ὕπαιθρα ἱερὰ μᾶλλον παρὰ ναοί, ὁ ὀκτάστυλος τοῦ Ὀλυμπιείου πρὸ τοῦ Ἀδριανοῦ τοὐλάχιστον ἦτο ὡσαύτως ὕπαιθρος, τουτέστιν ἄνωθεν τὸ φῶς ἐκ τῆς ἀνοικτῆς ὀροφῆς ἐδέχετο. Ἀλλὰ καὶ οὗτος πιθανῶς, ἀφοῦ προσέλαβε τὸ μέγα χρυσελεφάντινον τοῦ Διὸς ἄγαλμα, μετεβλήθη κατὰ τὸ σχέδιον, παύσας ὢν ὕπαιθρος. Ὁ Παρθενὼν ὅμως καὶ πάντες οἱ τοιοῦτοι ναοί, ἑλληνικοὶ καὶ ῥωμαϊκοί, εἶχον κλειστὴν τὴν ὀροφήν, τὸ φῶς δὲ ἐδέχοντο μόνον ἐκ τῆς πρὸς ἀνατολὰς εἰσόδου αὐτῶν. Ἡ πρόσφατος ἐργασία τοῦ Δαῖρπφελδ εἶνε ἡ περὶ τὴν Ἐννεάκρουνον ἀνασκαφή, τὸ περὶ ἧς ζήτημα θεωρητικῶς εἶνε λελυμένον πρὸ πολλοῦ ὑπ' αὐτοῦ. Καλλιρρόη τις πηγὴ ὑπῆρχεν ἐκεῖ ὅπου σώζεται καὶ νῦν αὕτη ὑπὸ τὸ Ὀλυμπιεῖον ἐν τῇ κοίτῃ τοῦ Ἰλισσοῦ. Φυσικήτις πηγή, Καλλιρρόη ὡσαύτως τὸ ὄνομα, εἰς ἣν συνήγετο τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν ἐν τῷ βράχῳ τῆς Πνυκὸς ὑπονόμων ὑπῆρχε πρὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν ἐντὸς τῆς πόλεως ἐγγὺς τῆς ἀγορᾶς μεταξὺ τῆς Πνυκὸς καὶ τῆς δυτικῆς πρὸς τὴν ὁδὸν πιπτούσης κλιτύος τοῦ Ἀρείου πάγου. Ἐκεῖσε διωχέτευσαν οἱ φιλοπόλιδες τύραννοι τῶν Ἀθηνῶν ὕδωρ ἄφθονον μακρόθεν διὰ τοῦ σωζομένου ἔτι ὑδραγωγείου καὶ ἐκόσμησαν τὴν περίφημον Ἐννεάκρουνον εἰς τὸν τόπον τῆς πτωχῆς ἐνταῦθα Καλλιρρόης. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐβεβαίωσαν κατὰ μέγα μέρος τὰς εἰκασίας τοῦ ἀρχαιολόγου καὶ πλήρης ἐπιτυχία προσγελᾷ καὶ ἐνταῦθα βεβαίως τὸν εὐτυχῆ ἐρευνητήν. Τὸν Σεπτέμβριον θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐντολῇ τῆς Κυρίας Σοφίας Σχλίμαν τὰς ἐν Τροάδι ἀνασκαφάς, κατὰ Νοέμβριον δὲ ἐπανερχόμενος ἐκεῖθεν θὰ σκάψῃ αὖθις παρὰ τὴν Ἐννεάκρουνον καὶ τὴν ἀρχαίαν ἀγοράν.

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἀναμφιβόλως *γεννῶνται* τοιοῦτοι· ἀλλ' ἔκτακτα ἀποτελέσματα ἐπιτυγχάνουσι καὶ ἄλλοι, ὅσοι δεξιὰν τὴν φύσιν ἔχοντες, *φιλόπονοι ἄκρως* εἶνε ἅμα καὶ *εὐσυνείδητοι*. Τὰ προσόντα δὲ ταῦτα διακρίνουσι μικροὺς καὶ μεγάλους ἐκ τῶν ξένων ἐπιστημόνων, οἵτινες μεταξὺ ἡμῶν ἔρχονται νὰ κάμωσι τὴν τύχην των — ὄχι τὴν ὑλικήν, ἀλλὰ τὴν ἐπιστημονικήν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

Κόραι τῆς Ἑλλάδος[1]

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ HANNAH LYNCH

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὁ βαρῶνος Χοενῷελς ἐκφράζει τὴν γνώμην του.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Ροδόλφος δὲν ἐκοιμήθη. Διῆλθεν ὥρας πολλὰς περιπατῶν ἄνω κάτω εἰς τὸν κοιτῶνά του, ὑπὸ τὸ κράτος νευρικῆς παραζῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἤξευρεν ὁ ἴδιος εἰς τί ν' ἀποδώσῃ. Ἠσθάνετο ἐνδόμυχον ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ κόσμου, κατὰ τῆς ζωῆς, κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἠσθάνετο προπάντων ἀόριστον ἀλλὰ σφοδρὰν ὀργὴν κατὰ τοῦ Ἀγγυροπούλου καὶ λύπην ἄμετρον διὰ τὴν Φωτεινήν. Ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ ἐξεχείλιζεν ἀπὸ τὰ δάκτυλά της, τῷ ἐφαίνετο διὰ μέσου νέφους ζοφεροῦ ὡς ἄγγελος πεπτωκὼς καὶ μολυνθείς. Ἐκάθητο περίλυπος, βλέπων διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου τὸ κατάφωτον ἄνω στερέωμα καὶ ἠπόρει καθ' ἑαυτὸν πῶς τοῦτο συνέβη, διατί, καὶ ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ τις εἰς τὴν εὐώδη ὁδὸν τῆς γυναικείας σεμνότητος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τόσον παραδόξως παρεστράτισεν.

Ἀλλὰ διατί τόσον νὰ λυπῆται περιπαθῶς διὰ τὴν Φωτεινήν; Τί πρὸς αὐτὸν ἐὰν ἐπροκάλει ἐκείνη τὴν κακολογίαν καὶ ἠρέσκετο εἰς σχέσεις καὶ τρόπους ἀπρεπεῖς; Τί ἐὰν ἐπεδείκνυε δημοσίᾳ ἕξεις ἀναρμόστους καὶ ἐγίνετο ὀχληρὰ ἢ ἐπαχθὴς εἰς ὅσους τὴν ἐπλησίαζον; Ἡ κοινωνική του θέσις τὸν ἀπήλλαττε πάσης εὐθύνης ἢ σκέψεως περὶ Φωτεινῆς, ἡ δὲ ἀνατροφή του ἀποκαθίστα ἀδύνατον πᾶσαν οἱανδήποτε σχέσιν πρὸς αὐτήν. Ταῦτα πάντα τὰ ἐγνώριζε, καὶ ὅμως ἐκυριεύετο ὑπὸ θλίψεως καὶ ἀδημονίας. Ἐτήκετο βλέπων ταπεινούμενον τὸ ἰδεῶδες ὕψος, ὅπου ἡ ψυχή του ἀνεβίβαζε τὴν καλλιτέχνιδα τὴν ἔχουσαν ἐκ φύσεως τὴν σφραγῖδα τῆς εὐγενείας, — δὲν ἠδύνατο νὰ παρίσταται μάρτυς ἀπαθὴς τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ εἰδώλου του. Διότι ἡ Φωτεινὴ ἦτο τὸ εἴδωλόν του προτοῦ ἔτι τὴν γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον. Πολλαχόθεν εἶχεν ἀκούσει τὴν φήμην της, καὶ οὐδείς ποτε ἐνώπιόν του ἀνέφερέ τι ἐναντίον τοῦ χαρακτῆρος ἢ τῆς ὑπολήψεώς της. Εἶχεν ἀκούσει τὸν Liszt ὁμιλοῦντα μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τῆς ἀξίας της. Εἶχον ὅλοι συνωμόσει διὰ νὰ μὴ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ ἐξακολουθῇ πλανώμενος ἐντὸς χάους ἀπατηλῶν φαντασμάτων καὶ ν' ἀνεγείρῃ οἰκοδόμημα ἐλπίδων ἀορίστων, μέχρις οὗ ἡ ὅλη του εὐδαιμονία κατήντησε νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀγνώστου ταύτης γυναικός. Φωτεινὴ Νατσελχοῦβερ! Συχνάκις ἡ μήτηρ του διηγεῖτο πῶς τὴν εἶδε κατὰ πρῶτον, πρὸ ἐτῶν, εἰς Βιέννην, κοράσιον μικρὸν μὲ δασεῖαν κεφαλὴν ἐφήβου, καὶ μὲ περιέργους ὀφθαλμοὺς ἔχοντας χρῶμα τοπαζίου. Ἡ περιγραφὴ αὕτη καὶ ἡ φήμη τῶν ἐμπνευσμένων δακτύλων της δὲν ἤρκουν ὅπως ἐξάψωσι τοὺς νερελώδεις πόθους νεανικῆς φαντασίας; Ὅτε ἐγίνετο λόγος περὶ αὐτῆς, ἐλησμόνει ὅτι τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ ὅτι ἡ μικρὰ κόρη ἐμεγάλωσεν. Τὴν ἐφαντάζετο, καθὼς τὴν Τέχνην, ὡς θεότητα αἰωνίως νέαν. Καὶ ὅτε ἀνεγίνωσκε διηγήσεις ἱπποτικῆς λατρείας καὶ ἀφοσιώσεως, ἐκυριεύετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ παραιτήσῃ τὴν ἑστίαν του καὶ νὰ περιπλανηθῇ πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Φωτεινῆς. Δὲν ἐσκέπτετο περὶ ὄρων ἢ ἀμοιβῆς, ἢ περὶ ἔρωτος ἐκ τῶν συνήθων καὶ περὶ συνοικεσίου. Νὰ εἶναι ὁ πιστὸς λάτρις της, ν' ἀφοσιώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ζωήν του, νὰ τὴν τιμᾷ ὑπεράνω πάσης ἄλλης γυναικός, νὰ ὑποτάσσηται εἰς πᾶσαν θέλησιν καὶ προσταγήν της, καὶ ν' ἀκούῃ ἐνίοτε τὴν μουσικήν της, — τοῦτο ἦτο τοῦ Ροδόλφου τὸ ἀθῶον ὄνειρον. Ἀλλ' ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἀνετράφη ὑπὸ ὑψηλόφρονος μητρός, πλήρους ἀγαθότητος καὶ χάριτος, ὑπὸ γυναικός, ἥτις ἔφερε τὴν χηρείαν της ὡς βασίλισσα θεωροῦσα ἀπότισιν χρέους εὐαρέστου τὸ σέβας ὅσων ἀνδρῶν τὴν ἐπλησίαζον. Αἱ ἰδανικαὶ θεωρίαι της συνετέλουν πρὸς ἔξαψιν τῆς φύσει ῥωμαντικῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ υἱοῦ της, ἡ δὲ ἀπομόνωσίς του τὸν ἀποκαθίστα εὐκόλως ἔρμαιον τῶν τρικυμιωδῶν παιγνίων τῆς φαντασίας. Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν νὰ μὴ τὸν ζαλίσῃ ἡ πρώτη ἀποκάλυψις τῆς πραγματικότητος, καὶ νὰ μὴ τὸν πτοήσῃ;

Ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ στηρίξας ἐπὶ τῶν χειρῶν τὴν κεφαλὴν ἐδροσίζετο ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ νυκτερινοῦ ἀέρος. Αἱ συγκεχυμέναι ἰδέαι του δὲν ἀπέληγον εἰς συμπέρασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ διαγράψῃ σχέδιόν τι ἐνεργείας. Ἐροβεῖτο νὰ ἐπανίδῃ τὴν Φωτεινήν, συναισθανόμενος ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τῆς συγχωρήσῃ τὴν ἀνατροπὴν τῶν ὡραιοτέρων ἐλπίδων του. Καὶ ἐν τούτοις, ἐν τῷ μέσῳ τῆς σιωπῆς τῆς νυκτός, ἐφαντάζετο ὅτι ἀκούει ἔτι ἀντηχοῦσαν τὴν γλυκεῖαν μουσικὴν τῆς βαρκαρόλας, καὶ τὴν συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένην περιπαθῆ ἐπῳδήν της, καὶ τὸν μελῳδικὸν ῥυθμὸν τῶν κωπῶν διακόπτοντα τὸν ἥσυχον ῥοιζοῦν τοῦ κύματος. Οἱ ἀναπολούμενοι ἦχοι ἐπέφερον ῥῖγος ἡδονικὸν εἰς τὰς παρειάς του. Ἀποσυρθεὶς ἐκ τοῦ παραθύρου ἐπῆρε τὸ βιολίον του καὶ ἐπειράθη νὰ εὕρῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ἔναυλον εἰς τὴν ἀκοήν του μέλος. Ἀλλ' ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ παίξῃ τις καθὼς ἔπαιζεν ἐκείνη; . . . Αἱ ἠχοῦσαι χορδαὶ ἐντὸς τῆς σιωπῆς τῆς νυκτὸς ἔφερον εἰς τὸν νοῦν του τὴν σκέψιν, ὅτι οἱ ἄλλοι σύνοικοί του κοιμῶνται, καὶ ἀφῆκε τὸ ὄργανόν του.

— Ἄχ, ἐστέναξεν, ἂς εἶναι ὅ,τι θέλει ἡ Φωτεινή, τί ὅμως ἀξίζει ὡς μουσικός! Καὶ ἐσκέπτετο ὅτι ἐξηγόραζε πᾶν της ἐλάττωμα ἡ καλλιτεχνική της ἀξία. Ἠρώτα ἑαυτὸν ἐνδομύχως ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξαφανισθῇ τὸ ἰδανικὸν πρὸς αὐτὴν αἴσθημά του. Ἡ περὶ τούτου ἀμφιβολία τὸν ἐτάραττε, τ' ν ἀνησύχει. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν μὲ τοιαύτην ψυχικὴν ἀνησυχίαν νὰ εὕρῃ τις τὴν λύσιν ἀποριῶν, ὁποία ἡ ταράττουσα αὐτόν; Ἐπροσπάθησε νὰ κοιμηθῇ. Ὁ ὕπνος θὰ κατηύναζε τὴν ἐναγώνιον συγκίνησίν του καὶ ἔπειτα θὰ ἔβλεπε μὲ καθαρωτέρους ὀφθαλμοὺς τί πρέπει νὰ κάμῃ καὶ τί νὰ μὴ κάμῃ. Ἀλλ' ὁ ὕπνος δὲν ἤρχετο. Διῆλθε τὴν νύκτα ὅλην ἄγρυπνος καὶ ἠγέρθη τὸ πρωὶ μὲ τὰ νεῦρα ταραγμένα καὶ τὴν ὄψιν ὠχράν. Ὅτε κατέβη ἐκ τοῦ κοιτῶνός του, ὁ θεῖός του διακόψας τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος καὶ ἀνακατόνων τὴν σοκολάταν του, τὸν παρετήρησεν ἔκπληκτος.

— Καλέ, τί ἔπαθες, Ροδόλφε! Δὲν ἐντρέπεσαι! Καὶ νέα κόρη μετὰ τὸν πρῶτον χορόν της δὲν θὰ εἶχε αὐτὴν τὴν ὄψιν.

— Τί νὰ κάμω; Δὲν ἐκαλοπέρασα τὴν νύκτα καὶ εἶμαι ἀμάθητος, εἶπεν ὁ Ροδόλφος ἔχων ἀλλοῦ τὸν νοῦν του.

— Δὲν ἐκαλοπέρασες τὴν νύκτα! Νέος τῆς ἡλικίας σου! Πῶς γίνεται; Ἡ ἀλήθεια εἶναι, φίλε μου, ὅτι σὲ ἐπρόκοψεν ἡ μητέρα σου. Ἀλλοίμονον εἰς τοὺς νέους, ὅταν τοὺς ἀνατρέφουν ὡσὰν χαϊδευμένα κοράσια. Ἦτο λάθος της νὰ σὲ κρατῇ κλεισμένον εἰς τὸν στοιχειωμένον σας πύργον κάτω ἐκεῖ, μακρὰν ἀπὸ τὸν ζωντανὸν κόσμον.

— Εἴθε νὰ ἦτο ἀκόμη ἐκεῖ, — κ' ἐγὼ πλησίον της, εἶπεν ὁ Ροδόλφος μὲ φωνὴν τρέμουσαν, ἐνῷ νέφος ὑγρὸν ἐσκίαζε τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του.

— Βέβαια, βέβαια, ἐπεφώνησεν ὁ βαρῶνος μὲ τόνον φωνῆς μαρτυροῦντα ὅτι δὲν ἐνοστιμεύετο ἐπιδείξεις συγκινήσεως. — Τὸ αἴσθημα τιμᾷ καὶ σὲ καὶ ἐκείνην, ἀλλὰ νέος τῆς ἡλικίας σου πρέπει νὰ σκέπτεται διαφορετικά. Ἡ πολλὴ εὐαισθησία καὶ ἡ συστολὴ ἔχουν τὰ κακά των, μᾶς κάμνουν βορὰν εὔκολον τοῦ πρώτου τυχοδιώκτου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ — προπάντων θηλυκοῦ. Δὲν εἶναι αὐτὰ τὰ κατάλληλα ἐφόδια διὰ τὴν ζωήν. Ἔπρεπε πρὸ καιροῦ, Ροδόλφε, νὰ ἔχῃς λάβει τὴν τριβὴν τοῦ κόσμου. Ἤθη καὶ ἔθιμα. «Καὶ νόον ἔγνω». Ἐσπούδασες τὸν Ὅμηρον!

— Αὐτὰ ἴσα ἴσα τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα εἶναι δι' ἐμὲ ἡ δυσκολία. Τὰ εὑρίσκω παράδοξα, καὶ τὸ ὀλίγον ὅσον εἶδα ἐξ αὐτῶν, μοῦ φέρει ἀηδίαν καὶ λύπην.

— Ἀνοησίας! Τὸν κόσμον πρέπει νὰ τὸν ἀν-

1 Ἴδε σελ. 1.

τικρύσῃς ἀνδρικῶς καὶ ὄχι νὰ χάνεσαι εἰς ὄνειρα ὡσὰν νὰ ἦσο ῥωμαντικὴ νεᾶνις. Σοῦ χρειάζονται νεῦρα καὶ θέλησις, Ροδόλφε. Ἄκουσε τί σοῦ λέγω. Οὔτε οἱ ἄνδρες εἶναι ὅσιοι, οὔτε αἱ γυναῖκες ἄγγελοι. Αὐτὸ ἠμπορεῖ νὰ γίνεται εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ὅπου, τὸ κατ' ἐμέ, δὲν ἔχω τὴν παραμικρὰν βίαν νὰ μεταβῶ. Ἐκεῖ αἱ κυρίαι κάμνουν πτερὰ καὶ οἱ ἄνδρες ἀγιάζουν. Ἀλλ' ἐνόσῳ εὑρίσκεσαι ἐδῶ κάτω, παραδέξου τὸν ἀφορισμὸν

— Ἀ! ἡ ἀπαίτησις δὲν εἶναι μικρά. Ὡσὰν νὰ ζητῇς κάτι περισσότερον ἀπὸ ἁγιότητα, διότι πολλοὶ ἅγιοι δὲν τὰ εἶχαν αὐτὰ τὰ προτερήματα, εἶπεν ὁ βαρῶνος σοβαρῶς.

— Ἐλπίζω, θεῖε, ὅτι δὲν θὰ σᾶς κακοφανῇ ἂν ἐκφράσω τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐπανέλαβεν ὁ Ροδόλφος μετὰ μικρὰν σιωπήν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατεγίνετο νευρικῶς εἰς τὴν ζύμωσιν ψιχάλων.

ΤΥΡΟΛΙΣ
Εἰκὼν Δεφρέγερ

τοῦ σοροῦ, ὁ ὁποῖος εὗρισκε τὰ πάντα ἐπὶ τὸ καλλίτερον διατεταγμένα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, τὸν καλλίτερον ὅλων τῶν κόσμων.

— Παίρνετε ἐλαφρὰ τὰ πράγματα, θεῖέ μου. Ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ.

— Τὸ ξεύρω, ὑπέλαβεν ὁ βαρῶνος ἀνάπτων τὸ σιγάρον του. Ποῦ ἠκούσθη νέος νὰ παίρνῃ ἐλαφρὰ τίποτε . . . ἐκτὸς τῶν χρεῶν του.

— Δὲν ἀπαιτῶ νὰ εἶναι ἅγιοι οἱ ἄνδρες καὶ ἄγγελοι αἱ γυναῖκες . . .

— Μεγάλη σου καλοσύνη καὶ τοῦτο!

— Ἀλλά, ἐπανέλαβεν ὁ Ροδόλφος χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὴν διακοπήν, ἀλλὰ θέλω αἰσθήματα εὐγενῆ, τρόπους κοσμίους καὶ ἐκφράσεις ἁβράς.

— Θὰ μὲ κακοφανῇ καὶ πολύ, Ροδόλφε, ἀνέκραξεν ὁ βαρῶνος. Ἡ θεία σου κ' ἐγὼ ἠλπίζαμεν ὅτι ἡ ἐδῶ διαμονή θὰ σοῦ ἦτο εὐχάριστος καὶ ὅτι θὰ τὴν παρέτεινες πολύ. Τί τρέχει; Τί σὲ δυσαρεστεῖ; Ἂν ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν τίποτε νὰ σ' εὐχαριστήσῃ, εἰπέ το καὶ θὰ γείνῃ.

— Τίποτε, τίποτε, σᾶς βεβαιῶ. Καὶ σεῖς καὶ ἡ θεία μου εἶσθε τόσον καλοὶ δι' ἐμὲ καὶ σᾶς εὐγνωμονῶ ἐξ ὅλης καρδίας. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι εὐτυχής, θεῖέ μου. Μὴ μὲ μέμφεσθε ἂν φαίνωμαι ἰδιότροπος.

— Φαίνεσαι; Μήπως καὶ εἶσαι;

— Δὲν τὸ θέλω, ἂν μὲ κυριεύῃ ἡ ἀνησυχία καὶ ἡ λύπη. Νομίζω ὅτι θὰ εἶμαι ἡσυχώτερος

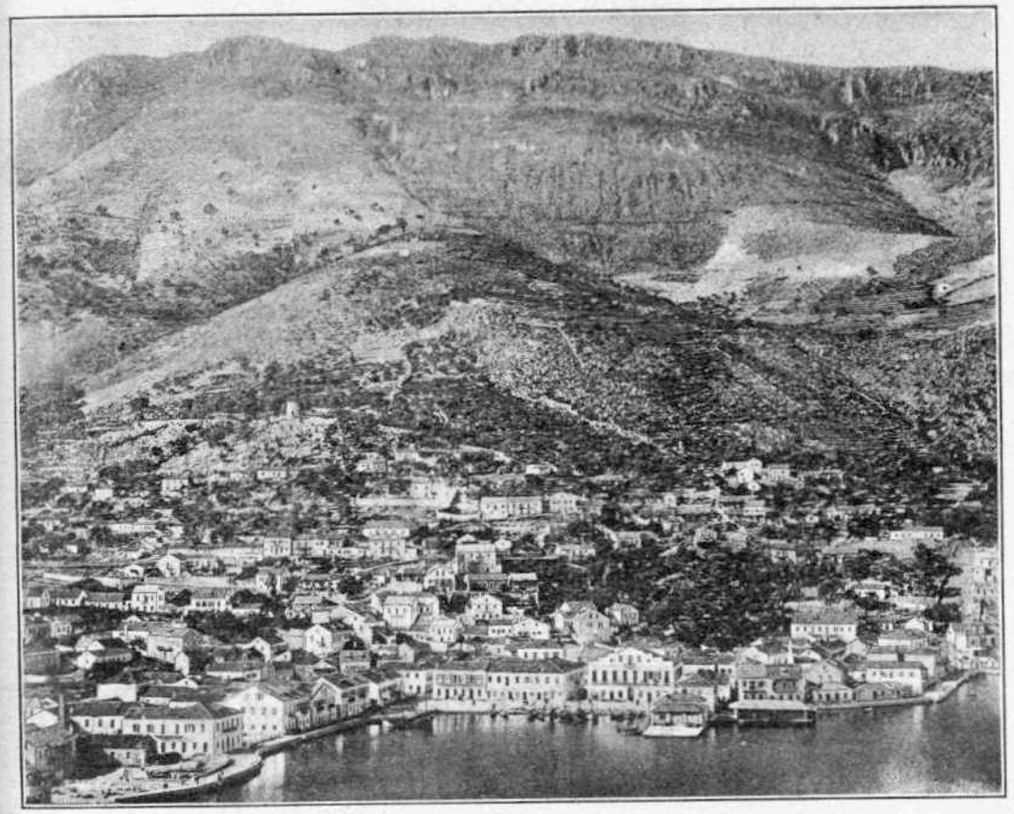

Η ΙΘΑΚΗ

εἰς Ρογόλδεν-Κίρχεν. Ἰδοὺ διατί ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιστρέψω, εἶπε βραδέως ὁ Ροδόλφος, κλίνων τὴν κεφαλὴν καὶ μαζεύων διὰ τῆς μαχαίρας εἰς σωρὸν τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ψίχαλα.

Ὁ θεῖός του τὸν παρετήρει μὲ προσοχὴν καὶ εἶδε τὰ χείλη του τρέμοντα ὑπὸ τὸν ἀδιόρατον ξανθὸν μύστακά του.

— Ἔλα, Ροδόλφε, εἶπε μειδιῶν. Ἐξήγησέ μου τὸ μυστήριον. Ὀνόμασέ μου τὴν γυναῖκα. Διότι τὸ πρᾶγμα μοῦ φαίνεται ὡσὰν νὰ εἶναι τὸ πρῶτον κέντημα ἔρωτος, εἰς δὲ τὴν ἡλικίαν σου τίποτε δὲν πονεῖ περισσότερον.

Ὁ Ροδόλφος ἠσθάνθη δυσανασχετῶν τὸ ἐπαστικὸν ἐκεῖνο βλέμμα ἀκοντιζόμενον ἐπὶ τῆς κρυφίας πληγῆς του. Τὸ νὰ θλίβεται τις χάριν γυναικός, προϋποθέτει αἴσθημα ἐκ τῶν κοινοτέρων, καὶ δὲν ἀνείχετο νὰ δοθῇ τοιαύτη ἐξήγησις εἰς τὸ ἰδικόν του ἰδανικὸν αἴσθημα. Ἀλλὰ τὰ ὑψηλὰ αἰσθήματα καὶ τὰ βάσανα ψυχῆς ἀγνῆς, πῶς ἠδύνατο νὰ τὰ ἐννοήσῃ καὶ τὰ ἐκτιμήσῃ παχύς, ριλάρεσκος πρέσβυς, μαθημένος νὰ καπνίζῃ τὰ ἐκλεκτότερα σιγάρα, ἐξηπλωμένος ἐπὶ μαλθακῶν ἀνακλίντρων, φροντίζων περὶ τῆς ἀμέμπτου ἐνδυμασίας του, ἢ περὶ γαστρονομικῶν συνδυασμῶν, καὶ σπουδάζων ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν τὴν γυναικείαν ψυχολογίαν;

— Δὲν προέρχεται ἀπὸ τίποτε τοιούτου εἴδους ἡ ἠθική μου στενοχωρία, ἀλλὰ βλέπω ὅτι δὲν εἶμαι πλασμένος διὰ τὴν κοινωνίαν. Δὲν μοῦ ἀρέσει. Πολλά, τὰ ὁποῖα μόλις παρατηροῦν ἄλλοι φρονιμώτεροι καὶ καλλίτεροί μου, ἐμὲ μὲ πειράζουν καιρίως.

— Βλέπεις νὰ διαλύωνται αἱ θελκτικαὶ πλάναι, μὲ τὰς ὁποίας ἐτράφης εἰς τὸ Ρογόλδεν-Κίρχεν, ὑπέλαβεν ὁ βαρῶνος παρατηρῶν τὸν καπνὸν τοῦ σιγάρου του ὡς ἂν ἤθελε νὰ διασκεδάσῃ δι' αὐτοῦ τὴν πλήξιν του μὲ τὰς ἀνοησίας τοῦ ἀνεψιοῦ του. Ὅλοι περνοῦν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπογοήτευσιν, μολονότι κολακεύεσαι, δὲν ἀμφιβάλλω, μὲ τὴν εὐάρεστον ἰδέαν ὅτι ἡ ἰδική σου περίπτωσις εἶναι ἐξαιρετική. Ἐὰν ἦτο, φίλε μου, νὰ πηγαίνῃ ὁ κόσμος κατὰ τὰ ἰδανικὰ ὄνειρα τῆς νεότητος, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ζήσῃ εἰς αὐτὸν κανεὶς ἄνθρωπος ἔχων τὰ σωστά του. Ἄκουσέ με, Ροδόλφε, καὶ δοκίμασε ὀλίγον ἀκόμη τὴν πτωχὴν κοινωνίαν προτοῦ τὴν καταδικάσῃς εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον. Πρόκειται νὰ δοθοῦν πολλοὶ χοροὶ τώρα. Μεῖνε καὶ ἰδὲ ἂν δὲν εἶναι

τρόπος νὰ συμβιβασθῇ ἡ μελαγχολία σου μὲ κανένα ἢ δύο valses. Αἱ Ἀθηναῖαι εἶναι νόστιμοι, σὲ βεβαιῶ.

— Θὰ μείνω, θεῖέ μου, ἀφοῦ τὸ ἐπιθυμεῖτε, εἶπεν ὁ Ροδόλφος σοβαρῶς, ἀλλὰ τὸ γνωρίζω ὅτι θὰ ὑποφέρω ἀκόμη περισσότερον. Λυποῦμαι ὅτι σᾶς φαίνομαι τόσον δύσκολος καὶ παράξενος, ἀλλὰ δὲν εἶμαι ὑπεύθυνος διὰ τὰ ἔργα τῆς φύσεως.

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του εἶχέ τι τὸ ὑπερήφανον, ἐνῷ ἐξέφραζεν οὕτω τὴν ὑποταγήν του εἰς τὰς θελήσεις τοῦ θείου του. Ὁ βαρῶνος παρετήρησε καὶ πάλιν τὴν ὠχρότητα τῶν παρειῶν του καὶ τὴν μελαγχολίαν τοῦ βλέμματός του καὶ εἶπε καθ' ἑαυτόν:

— Εὔμορφος νέος, καὶ σοῦ ἔχει τὸ ἀριστοκρατικὸν ὕφος τῆς ἐρασμίας μητρός του. Ἀρκεῖ ν' ἀφήσῃ αὐτὴν τὴν ἀνόητον μελαγχολικὴν ἔκφρασιν καὶ δὲν θὰ εὕρῃ δυσκόλους τὰς κατακτήσεις! Ἀλλὰ πόσον βαρετὴ εἶναι ἡ συναναστροφὴ τῶν νέων!

Τὸ σιγάρον του εἶχε τελειώσει. Ἠγέρθη καὶ ἐγγίζων τὸν ὦμον τοῦ Ροδόλφου μὲ τὴν λευκὴν παχεῖαν χεῖρά του:

— Δὲν σοῦ πταίει ἡ φύσις, εἶπε· πταίει ἡ ἀνατροφή σου. Ἡ ἐξαδέλφη μου εἶχεν ὅλα τὰ προτερήματα, ἀλλὰ δὲν ἦτο πρακτικὸς ἄνθρωπος. Σὲ μετεχειρίσθη ὡς κόρην, ἐνῷ ἡ θεία σου κ' ἐγὼ θὰ προσπαθήσωμεν τώρα νὰ σὲ κάμωμεν ἄνδρα. Λησμόνησε τὸ Ροχόλδεν-Κίρχεν, ἢ συλλογίζου το καθὼς τὸν παράδεισον· ὡς μέλλουσαν ἀμοιβὴν τῆς ἀρετῆς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν σὲ ἀφίνομεν νὰ ἐπιστρέψῃς ἐκεῖ, νὰ ῥεμβάζῃς καὶ νὰ παίζῃς τὸ βιολί σου εἰς τὴν μονήρη σκιὰν τοῦ δάσους του. Θέλω νὰ σὲ ἴδω ζωηρὸν καὶ τολμηρόν, νὰ παίρνῃς ἐξ ἐφόδου τὰς καρδίας τῶν ὡραίων Ἀθηναίων καὶ νὰ μὴ σὲ πολυμέλῃ ἂν τὰς ῥαγίζῃς. Πίστευσέ με, καλλίτερα δὲν ἠμπορεῖς ν' ἀρχίσῃς τὸ στάδιόν σου. Χόρευε, τριγύριζε τὰς κυρίας, διασκέδαζε, ἄρησε τὴν μουσικήν σου κατὰ μέρος καὶ κατόπιν κύτταξε νὰ πάρῃς γυναῖκα, — Γερμανίδα ἐννοεῖται καὶ ἰσόβαθμόν σου. Ἀλλά, τὸ καλὸν ποῦ σοῦ θέλω, μὴ ἐνθουσιασμοὺς καλλιτεχνικούς! Συγχώρησέ με νὰ σοῦ δώσω ἀκόμη μίαν συμβουλήν. Μὴ στενὰς σχέσεις μὲ τὴν Φωτεινὴν Νατσελχοῦβερ! Ἠμπορεῖς νὰ ἐμπλέξῃς ἄσχημα καὶ νὰ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα συνεπείας πολὺ δυσαρέστους διὰ σέ. Ἤκουσα ὅτι χθὲς τὴν ἐπεσκέφθης. Θὰ ἦτο καλλίτερα νὰ μὴ ἐβιάζεσο. Πρόσεχε!

Ὁ βαρῶνος ἐπέρανεν οὕτω τὴν παραίνεσίν του. Καθὼς τόσοι καὶ τόσοι σοφοί, οὔτε κἂν ὑπωπτεύετο καὶ αὐτὸς πόσον ἄσοφος ἦτο ἡ σοφία του.

Ἕπεται συνέχεια *Κατὰ τὸ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Δ. Β.*

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα. — Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Πάλλη.

«Ἡ μετάφρασι αὐτή, κανωμένη γιὰ διασκέδασή μου, δὲν ἔχει καμιὰ ἄλλη ἀπαίτησι παρὰ πῶς εἶνε ὅλη γραμένη μὲ τὸ λεξικό, τὴ γραμματική, τὸ συνταχτικὸ καὶ τὴ φρασεολογία τῆς ζωντανῆς γλώσσας τοῦ ἔθνους δίχως καλαμαρισμοὺς ἀπ' τὴν ἄλλη ποῦ γράφουν, τὴ νοθεμένη γλῶσσα».

Αὐτὰ λέγει ὁ κ. Πάλλης εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μικροῦ, ἀλλὰ χαρακτηριστικοῦ προοιμίου τῆς μεταφράσεώς του, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον σύντομα καὶ ἔντονα καὶ ὀρθὰ κοφτὰ ὁρίζει καὶ οὗτος τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης, καθὼς καὶ τὸ ἄλλο ποῦ συνδέεται μαζί του, τὸ ζήτημα τῆς ὀρθογραφίας· καὶ θέλει πρὶν τὸν ἐκτιμήσωμεν ἀγωνιζόμενον μέσα εἰς τὸν δύσκολον καὶ ἀκανθοσπαρμένον δρόμον τῆς ἐφαρμογῆς, νὰ τὸν ἐννοήσωμεν ἐκ τῶν προτέρων, ἂν εἶνε δυνατόν, ἀπὸ τὰ ὀλίγα λόγια, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα περικλείει τὴν θεωρίαν του. Τίς οἶδεν! Ὀλίγα λόγια ξάστερα κατορθώνουν πολλάκις ὅ,τι δὲν κατορθώνει ὁλόκληρος βαθύφρων ἐργασία· δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃς μέσα σου κάτι τι· πρέπει νὰ τὸ εἰπῇς εἰς τρόπον ὥστε, ἀφοῦ τελειώσῃς, νὰ μὴ χάσκουν ἐμπρός σου ὅσοι σὲ ἀκούουν καὶ νὰ μὴ ἐρωτοῦν τί *θέλεις νὰ εἰπῇς*. Σημεῖον ὅτι, δι' ἐκείνους, δὲν εἶσαι τίποτε. Ὁ κ. Πάλλης δὲν ἀγαπᾷ τὰ λόγια, ἀλλὰ δὲν τὰ καταφρονεῖ καὶ τόσον, ὥστε νὰ μὴ τὰ μεταχειρίζεται ὅπου καὶ ὅσον πρέπει, διότι εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι δὲν θὰ ὑποφέρῃ τὰ ὑδροκέφαλα βιβλία μὲ τοὺς φουσκωμένους προλόγους καὶ τὰ ἀτροφικὰ κείμενα. Ἐξ ὅλων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἀπασχολεῖ καὶ βασανίζει τὸ ὄνειρον τῆς *ζωντανῆς γλώσσας* εἶνε ἴσως ὁ ἄνθρωπος ποῦ ὀλιγώτερα ὡμίλησεν, ἀλλὰ καὶ τολμηρότερα ἐδούλεψε διὰ τὴν πραγματοποίησίν του. Ἡ μετάφρασις καὶ ἐξ μόνον ῥαψῳδιῶν τοῦ Ὁμήρου μ' εὐσυνειδησίαν καμωμένη, εἶνε δουλειὰ ποῦ ὀλίγον ἀπέχει τοῦ ἡρωϊκοῦ· μετάφρασις τοῦ Ὁμήρου, μὲ τέχνην κατωρθωμένη, εἶνε μνημεῖον ἱκανὸν νὰ δοξάσῃ τὸν τεχνίτην του. Καθὼς λέγει κάπου ὁ κ. Πολυλᾶς, «τὸ ἐπικὸν ποίημα εἶνε ἀληθινὸς χρυσίτης, διὰ νὰ δοκιμασθῇ ὁποιασδήποτε γλώσσης ἡ δύναμις». Ἡ μετάφρασις τοῦ κ Πάλλη μᾶς παρουσιάζεται ὡς οἰκοδόμημα μὲ χαρακτῆρα καὶ μὲ ἁρμονίαν, δύο ἀπαραίτητα προσόντα τοῦ καλλιτεχνήματος· τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο πιθανὸν νὰ ἐκπλήττῃ κάποιους καὶ νὰ σκανδαλίζῃ μερικούς, διότι ἀκριβῶς αὐτὸς ὁ ἔρως τῆς φύσεως, τῆς ζωῆς, τῆς ἀληθείας ποῦ τὸ ἐμπνέει, μόνος οὗτος, ἀπόλυτος καὶ σχεδὸν τυραννικός, τοῦ παρέχει μορφήν, ἂν ὄχι ἀφύσικον, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἀσυνείθιστον· μορφήν, τῆς ὁποίας ἡ δημοτικὴ ἁπλότης καὶ ἡ ὁμοιογένεια εἶνε φανερὸν ὅτι ὀφείλεται ὄχι μόνον εἰς τῆς ζωντανῆς γλώσσης τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος εἰς τοῦ μεταφραστοῦ τὴν γλωσσοπλαστικὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν τολμηροτάτην ἐνέργειαν, μὴ φοβηθέντος νὰ ἐφαρμώσῃ τὰς περὶ γλώσσης ἰδέας του μὲ ἀδιαφορίαν φιλοσόφου καὶ πεποίθησιν δικαστοῦ, καὶ νὰ προβῇ εἰς μέτρα ποῦ πολλοὶ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὑπερμάχους τῆς δημοτικῆς θὰ τὰ χαρακτηρίσουν ὡς πραξικοπήματα. Ἀλλὰ δι' αὐτὰ ταῦτα, ἴσα ἴσα, τὸ οἰκοδόμημα ποῦ ἀνήγειρεν ὁ κ. Πάλλης εἶνε μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἔργον καὶ εἶνε τοιοῦτο, διότι μέσα του, ὡς μέσα εἰς διαφανέστατον κρύσταλλον, καθρεφτίζεται μία λαϊκωτάτη καὶ εἰλικρινεστάτη ψυχή, ἡ ψυχὴ τοῦ κ. Πάλλη. Καὶ κύριον καὶ μέγα δεῖγμα τῆς ἀξίας τῶν πνευματικῶν ἔργων εἶνε τὸ ἐνδιαφέρον ποῦ γεννοῦν, ἔστω καὶ ὅταν ἐκδηλώνεται ἀρνητικῶς, δι' ἀντιρρήσεων καὶ ἀποριῶν, τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο. Δὲν ἀδιαφοροῦμεν παρὰ μόνον ἐμπρὸς εἰς τὰ μηδαμινὰ καὶ τὰ ἀχαρακτήριστα. Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Πάλλη εἶνε χαρακτηριστική, ὡς ὀλίγαι τοιαῦται· μόνον οἱ ἀνάξιοι προσοχῆς δύνανται νὰ παρέλθουν πρὸ αὐτῆς ἀδιαφόρως. Ὁμοιάζει τὰς φυσιογνωμίας ἐκείνας, τὰς ὁποίας μίαν φορὰν καὶ διὰ μίαν στιγμὴν μόνον ἂν ἰδῆτε, δὲν τὰς λησμονῆτε. Πόσον προτιμώτεραι, πόσον πνευματικώτεραι εἶνε ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα νομίζετε μετρημένα μὲ τὸν διαβήτην καὶ γραμμένα μὲ τὸ κονδύλι, καὶ ὅμως δὲν ἐκφράζουν τίποτε, δὲν ἀφίνουν τὸ παραμικρὸν ἴχνος μέσα εἰς τὴν μνήμην σας. Ναὶ μὲν εἰς τὴν ἐργασίαν του ὁ κ. Πάλλης, ὡς ἐκ τῆς ἄκρας γλωσσικῆς αὐστηρότητος τὴν ὁποίαν πουριτανικῶς ἐτήρησε μέσα εἰς αὐτήν, ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους, φαίνεται ὅτι δὲν μετεχειρίσθη μόνον κοντύλι, ἀλλὰ καὶ διαβήτην. Ἀλλὰ τὸν διαβήτην τοῦτον δὲν διηύθυνε χέρι γεωμέτρου, ἀλλ' ἰδιοφυία ποιητοῦ ποῦ ἀνέλαβε ν' ἀποδώσῃ τὰ θεῖα νοήματα εἰς ῥυθμικοὺς καὶ ἀψόγους στίχους καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν ποῦ, ἐνῷ φαίνεται ὅτι εἶνε καθαρῶς ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης ὁλοκλήρου λαοῦ, ἐκφράζει μαζὶ καὶ τὸ δημιουργικὸν πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ μεταφραστοῦ, ποῦ φανερώνεται εἰς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης ταύτης.

Τὴν μετάφρασίν του ὁ κ. Πάλλης μᾶς λέγει ὅτι τὴν ἔκαμε *γιὰ διασκέδασή του*. Μόνον οἱ κατεχόμενοι ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς φιλολογικῆς ἐργασίας ἐννοοῦν τὸ ὕψος τῶν *διασκεδάσεων* τοῦ εἴδους τούτου καὶ τὸ πάθος ποῦ ἐμπνέουν αὗται καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ποῦ παρέχουν· μόνοι οὗτοι γνωρίζουν ὅτι ἂν ἔλειπεν ὁ πόθος καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς διασκεδάσεως τοῦ εἴδους τούτου, πολλὰ ἀριστουργήματα θὰ ἔλειπαν ἀπὸ τὸ ἀχανὲς μουσεῖον τῆς Τέχνης. Ἀλλ' ἡ *διασκέδαση* τοῦ κ. Πάλλη εἶνε μεταξὺ τῶν ἐκτάκτων τούτων ἡ πλέον ἐκτακτος. Διότι, διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ ἄδολον καὶ ἀνόθευτον ὁ ἀδιάλλακτος καὶ τῶν ἄκρων ζηλωτὴς μεταφραστής, καταλαμβάνετε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καὶ φαντασίας δύναμιν καὶ θελήσεως ἐπιμονήν, ὄχι συνήθη; Μόνον ἰσχυρὰ φαντασία δύναται νὰ διαγράψῃ ἀπὸ τὸ κράτος τῆς πραγματικότητος καὶ νὰ θεωρήσῃ ὡς μὴ ὑπάρχουσαν τὴν πολυχρόνιον ἐργασίαν τῶν λογίων, τῶν σχολείων, τῶν ἐφημερίδων, τῶν βουλῶν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν τοιούτων, πρὸς παρέκκλισιν τοῦ ῥεύματος τῆς γλώσσης ἀπο τῆς φυσικῆς του κοίτης καὶ θόλωσιν καὶ νόθευσίν του· μόνον ἰσχυρὰ φαντασία δύναται νὰ παρίδῃ ἀπολύτως τὸ *ἱστορικὸν* γεγονὸς τῆς τοιαύτης τροπῆς τῆς γλώσσης, ἀπέναντι τῆς λογικῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ποῦ ἀναγνωρίζει, καὶ πρεπόντως, ὡς μόνην ἀληθῆ καὶ σεβαστήν. Μόνον ἰσχυρὰ φαντασία, ἁρματωμένη μὲ τὴν συνείδησιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀντιλήψεως τῆς γλώσσης, δύναται ν' ἀντιτάξῃ παντελῆ καταφρόνησιν πρὸς τὰς μεταφυσικὰς φλυαρίας περὶ ἀναστάσεως ἢ ἀνασυστάσεως τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ὡς νὰ ἔχουν σχέσιν τινὰ οἱ φυσικοὶ πρὸς τοὺς πολιτικοὺς νόμους, ποῦ δημιουργοῦνται, καταργοῦνται καὶ ἀναδημιουργοῦνται, συμφώνως πρὸς τὰς ἑκάστοτε ἀνάγκας. Καὶ ἀσυνήθης δόσις θελήσεως ἀπαιτεῖται διὰ νὰ προγράψῃ τις ἀνεξαιρέτως κάθε «*καλαμαρισμὸν* ἀπ' τὴν ἄλλη ποῦ γράφουν, τὴ νοθεμένη γλῶσσα.» Διότι κοντὰ εἰς τοὺς καλαμαρισμοὺς ποῦ ἀλλοιώνουν ὅλως διόλου τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐθνικῆς γλώσσης καὶ δὲν συμβιβάζονται κατ' οὐδένα λόγον μὲ αὐτήν, κοντὰ εἰς τοὺς καλαμαρισμοὺς τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἀχωνεύτους καὶ τοὺς καλαμαρισμοὺς ποῦ κυνηγοῦμεν ἀπὸ ἐπίδειξιν κακῶς ἐξασκουμένης ἑλληνομαθείας καὶ κακῶς ἐννοουμένης καλλιεπείας, ὑπάρχουν φεῦ! οἱ ἄλλης φύσεως καλαμαρισμοί ποῦ, ἢ ἀπὸ τὰ παράθυρα ἢ ἀπὸ τὴν θύραν, δὲν ἐξετάζω, ἀλλὰ βλέπω ὅμως ὅτι ἐτρύπωσαν μέσα εἰς τὴν καθημερινὴν ὁμιλίαν καὶ προσεκολλήθησαν ἐκεῖ ἀναποσπάστως καὶ, θέλομεν δὲν θέλομεν, δὲν ἠμποροῦμεν παρὰ νὰ τοὺς λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν· καλαμαρισμοὶ εὐκολοσυμβίβαστοι, ποῦ δὲν ἐπιφέρουν οὐδεμίαν οὐσιώδη ἀλλοίωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐθνικῆς γλώσσης πλὴν ἀνωμαλιῶν τινων καὶ ἐλευθεριοτήτων ποῦ ὑπενθυμίζουν τὴν ἀρχαίαν μητρικὴν γλῶσσαν ἀσυγκρίτως περισσότερον ἢ ὅσον τὴν ὑπενθυμίζει ἡ λεγομένη καθαρεύουσα. Οἱ εὐλογοφανεῖς δ' οὗτοι καλαμαρισμοί—ποῦ ἴσως δὲν θὰ τοὺς διακρίνει αὔριον τὸ ὄνομα τοῦτο ποῦ τοὺς διακρίνει σήμερον — ἐπηρεάζουν ἐλάχιστα τοὺς τύπους τῆς γλώσσης, σχεδὸν οὐδόλως τὴν σύνταξιν, κυριώτερον δὲ ἐπηρεάζουν τὸ λεξικὸν αὐτῆς, ἂν καὶ ὁ δημοτικὸς χαρακτὴρ τῆς γλώσσης, ὡς ἀποδεικνύει πρεπόντως καὶ ὁ κ. Ψυχάρης εἰς τὰ «Ἱστορικὰ καὶ Γλωσσολογικὰ ζητήματα» του δὲν συνίστα-

ται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τοῦ δημοτικοῦ λεξιλογίου.

Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ὁ κ. Πάλλης ἐπιδεικνύει τὴν δύναμιν τῆς θελήσεώς του καὶ δὲν μεταχειρίζεται οὔτε μίαν λέξιν τῆς ἀρχαίας, καὶ δὲν δανείζεται καμμίαν λέξιν ἀπὸ τὴν καθαρεύουσαν, ἐκεῖ, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἔγκεινται τὰ τρωτὰ μέρη τῆς μεταφράσεώς του, ἐκεῖ εἶνε ἡ ἀδυναμία του. Ἡ *Ἰλιάδα* τοῦ κ. Πάλλη, ἀκριβῶς εἰπεῖν, δὲν εἶνε μετάφρασις, καὶ εἶνε κἄτι παραπάνω ἀπὸ παράφρασιν. Εἶνε ἀπόπειρα μετασχηματισμοῦ τοῦ ἀρχαίου ὁμηρικοῦ εἰς καθαρὸν νεοδημοτικὸν ποίημα. Δὲν λησμονῶ ὅτι ἡ φιλολογική, οὐχὶ δὲ ἡ σχολαστικὴ μετάφρασις, καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἔμμετρος, ὁποιουδήποτε καλλιτεχνήματος ποῦ ἀξιοῖ κἄπως, τηρουμένων τῶν ἀποστάσεων, νὰ ἁμιλληθῇ πρὸς τὸ πρωτότυπον, εἶνε ἐξ ἀνάγκης καὶ πρέπει νὰ εἶνε ἐλευθέρα μετάφρασις· ἀλλὰ συγχρόνως νομίζω ὅτι τῶν ἐλευθεριῶν τούτων ὑπάρχουν ὅρια, πέραν τῶν ὁποίων κινδυνεύει νὰ ὑποστῇ σημαντικὴν ἀλλοίωσιν ὁ χαρακτὴρ τοῦ πρωτοτύπου, ἀλλοίωσιν ποῦ ἠμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ ἐνίοτε καὶ μέχρι παρῳδίας. Μὲ ὅλην δὲ τὴν κριτικωτάτην ἑρμηνείαν καὶ τὴν πιστὴν παρακολούθησιν τοῦ κειμένου ὁ κ. Πάλλης, μὲ ὅλην τὴν καθαρὰν καὶ ἔντεχνον, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, χρῆσιν «τῆς γραμματικῆς, τοῦ συνταχτικοῦ καὶ τῆς φρασεολογίας τῆς ζωντανῆς γλώσσας τοῦ ἔθνους», μ' ὅλον τὸ κάλλος τῆς ῥυθμικῆς στιχουργίας του, διότι ἀκριβῶς ἠθέλησε ν' ἀποδώσῃ ὅλα τὰ ἐπίθετα καὶ τὰ οὐσιαστικὰ τῆς Ἰλιάδος καὶ ὅλα τὰ κύρια ὀνόματα τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἡρώων της διὰ λέξεων καθαρῶς δημοτικῶν ἢ λαμβανομένων ἀπὸ τὸν λαὸν ἢ δημιουργουμένων κατὰ μαθηματικὴν ἀναλογίαν, καὶ πρὸς τούτοις διότι καὶ ἐννοίας ἀρχαίας ἀνέλαβε νὰ ἀποδώσῃ δι' ἐννοιῶν ὅλως νέων, ὁ κ. Πάλλης διατηρεῖ μὲν πολὺ τοῦ ἀρχικοῦ μεγαλείου τοῦ Ὁμήρου, ἀλλὰ τοῦ παρέχει ἐδῶ κ' ἐκεῖ μορφὴν κἄπως ἀλλόκοτον. Καὶ εἰς τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο γλυστρᾷ συχνὰ χάρις εἰς τὴν *Λενιῶ*, τὸν *Λυσέα*, τὴν *Ἥβα*, τὸ *Φτολεμαῖο*, τὸ *Βρυμέδο*, τὸ *Μενέλα*, τὸν *Ἀγαμέμνο*, τὸν *Ἀπόλο*, τὸν *Μενεστιᾶ*, καὶ χάρις εἰς λέξεις καὶ ἐκφράσεις ὡς *ἀγγελοκαμωμένη*, *βαφτισμένη*, *τσαρούχια*, *παπᾶ Χρύσης*, *τουξλούκια*, *Ἐλιμπίσος*, *παπαδιὰ τῆς Ἀθηνᾶς*, *καπετάνιος*, *κορμὶ διαολεμένο*, καὶ ἄλλα ἀνάλογα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμφιβάλλω ἂν κερδίζῃ τι ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα, ἢ ἂν ἑρμηνεύεται ἡ ἀρχέτυπος ὁμηρικὴ χάρις, τοιουτοτρόπως μεταμορφουμένη, φοβοῦμαι δὲ ὅτι χάνει ὁ κ. Πάλλης, ὅσον καὶ ἂν εἰργάσθη λογικώτατα καὶ συνεπέστατα πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰς περὶ γλώσσης ἀρχάς του. Περίεργον δὲ εἶνε ὅτι εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ στίχου ὁ κ. Πάλλης δὲν ἠκολούθησεν ἀπολύτως τὸ σύστημά του, ἀλλὰ διέπλασε τὸν δεκαπεντασύλλαβον ἐπὶ τὸ τεχνικώτερον καὶ ἐλευθέρως ἀφῆκε τὴν φράσιν του ν' ἀναπτύσσεται ἐντὸς αὐτοῦ ὄχι κατὰ τὴν αὐστηρὰν μονοτονίαν τοῦ δημοτικοῦ ᾄσματος. Παρὰ πάντα ταῦτα ἡ *Ἰλιάδα* τοῦ κ. Πάλλη εἶνε φιλολογικὸν ἔργον μεγάλης σημασίας, ἔργον μὲ ἀπρόσωπον ἀπάθειαν, ὡς ἀντίλαλος ὁλοκλήρου λαοῦ, καὶ ἐν ταυτῷ μὲ προσωπικὴν ὅλως συγκίνησιν, ὡς ἐκδήλωσις ἰδιοφυεστάτου πνεύματος φιλοτεχνημένον, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἀπαντᾶτε ἀνὰ πᾶν φύλλον σχεδὸν στίχους τοιαύτης δυνάμεως ὡς ἡ τῶν κατωτέρω τυχαίως ἀπεσπασμένων :

Κι' ὅπως 'ς τὴν πολυτάραχη ἀκρογιαλιὰ τὸ κῦμα
δίχως πλακώνει ἀνακοπή, βορριᾶς σὰν τὸ ξυπνήσει,
καὶ 'ς τὴν ἀρχὴ 'ς τὸ πέλαγο φουσκώνει, μὰ κατόπι
σπάει 'ς τὴν ξηρὰ μουγκρίζοντας, κι' ὁλόγυρα 'ς τοὺς [κάβους
θεριέβει καθὼς ἔρχεται κορφοστρογγυλωμένο,
κι' ὄξω ἀπ' τὰ σπλάχνα του ξερνᾷ τῆς θάλασσας τὴν [ἄχνη·
ἔτσι καὶ τότ' ἀπανωτοὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ λόχοι
μ' ἀπόφασι νὰ πᾶν ὀμπρὸς 'ς τὸν πόλεμο κινοῦσαν.
Καὶ πρόσταζαν οἱ στρατηγοὶ καθένας τοὺς δικούς του,
κι' ἄφωνοι οἱ ἄλλοι πήγαιναν—δὲ θά 'λεγες πῶς τόσος
λαὸς ῥοβόλαγ' ἔχοντας καὶ μιὰ φωνὴ 'ς τὰ στήθια—
μὲ πειθαρχία κ' ἥσυχα. Κι' ἀπ' τὰ κορμιὰ ὁλονῶνε
ἀστράφτανε οἱ ἁρματωσὲς ποῦ πήγαιναν φορῶντας.

. . . .

Καὶ σὰ ζυγώσανε οἱ στρατοὶ μὲ τ' ἅρματα 'ς τὰ χέρια,
σμίγουν τομάρια καὶ σπαθιά, καὶ σμίγουν παλληκάρια
χαλκοπλισμένα, καὶ κοντὰ κοντὰ οἱ ἀφαλωμένες
ἤτανε ἀσπίδες, κι' ἄναψε μιὰ ταραχὴ μεγάλη.
Καὶ κλάμ' ἀκοὺς καὶ παίνεμα ἀντάμ' ἀντρῶν ποῦ [σφάζουν
καὶ σφάζουνται κ' ἡ γῆς παντοῦ 'ς τὸ αἷμα κολυμποῦσε.
Κι' ὅπως δυὸ ξεροπόταμα, ἀπ' τὰ βουνὰ σὰν τρέχουν,
ῥίχνουν μαζὶ 'ς τὴ ῥεματιὰ τὰ βρόχινα νερά τους,
ἀπὸ πλατειὰ δυὸ στόματα μέσ' σὲ βαθιὰ σκισμάδα,
κι' ἀκούει ἀλάργα ὁ πιστικὸς τὸν κρότο πὰς 'ς τὶς ῥάχες,
ἔτσι κι' αὐτοί, σὰν ἔσμιγαν, φώναζαν καὶ χτυπιοῦνταν.

Ὁλοκλήρους στήλας τῆς Ἑστίας ἠμποροῦσα νὰ γεμίσω παραθέτων στίχους ὡς αὐτούς, καὶ ἀκόμη πλέον εὐρύθμους καὶ παραστατικούς. Καὶ ἂν διέθετα περισσότερον χῶρον θὰ παρέθετα, εἰς ἀντίδοτον τῶν μνημονευθεισῶν ἀνωτέρω ἀδυναμιῶν τοῦ κ. Πάλλη, πλῆθος πλαστικωτάτων καὶ εὐτυχεστάτων ἐκφράσεων, ποῦ μόνον ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τῆς ζωντανῆς γλώσσης τοῦ ἔθνους δύναται νὰ τὰς πορισθῇ ποιητὴς ὡς ὁ μεταφράσας μὲ τόσην πρωτοτυπίαν τὴν Ἰλιάδα *).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

*) Εἰς τὸ προλαβὸν ἄρθρον μου περὶ τοῦ κ. Πάλλη παρέθηκα στίχους τοῦ μεγάλου μας ποιητοῦ· ἀλλ' ἐτυπώθησαν ἀνακατωμένοι καὶ ἀκατάληπτοι. Τοὺς ἀναδημοσιεύω καθὼς ἔχουν :

Στὰ παλαιὰ τὰ ῥοῦχα τὰ σχισμένα
Γλυκὰ γλυκὰ τὸ φύσημα τοῦ ἀέρος
Τ' ἀργὰ μαλλιά του ἐκίναε τ' ἀσπρισμένα,
Κι' αὐτὸς εἰς τὸ πολύαστρον τοῦ αἰθέρος
Τὰ μάτια ἐστριφογύριζε σβυσμένα . . .

Κ. Π.

ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΑ

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἠλεκτρικοῦ Τηλεγράφου.

Παρὰ τὸ χρήσιμον καὶ πρακτικὸν τοῦ τηλεγράφου, κἄτι ὡς ῥωμαντικὸν ἐνδιαφέρον προσήφθη πάντοτε εἰς τὰ κατ' αὐτόν. Ἡ ἰδέα τοῦ νὰ συγκοινωνῶσι δύο φίλοι ἐν ἀποστάσει διὰ μέσου δύο μαγνητικῶν παλμῶν, συμπάθειαν ἐχόντων εἰς τὰς κινήσεις των, ἐκφρασθεῖσα πρῶτον ὑπὸ τοῦ Νεαπολίτου φιλοσόφου Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Πόρτα, κατὰ τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα, μεγάλως ἐξῆψε τὴν λαϊκὴν φαντασίαν. Ὁ Ἀδδισὼν ἔχει ἀστείαν εἰκόνα ἐν τῷ «Θεατῇ», ἐν ᾗ παριστᾷ δύο ἐρῶντας συνδιαλεγομένους κρυφὰ πρὸς ἀλλήλους διὰ μέσου τῆς συμπαθητικῆς λίθου. Πέπλος μυστηρίου περιβάλλει ἀκόμη τὸ πρῶτον σχέδιον ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου, τὸ ἀνακοινωθὲν εἰς τὴν «Σκωτικὴν Ἀποθήκην» τοῦ 1753 ὑπό τινος Κ. Μ. ἐκ Ρεμφρούης. Ὡς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀφανοῦς ἐκείνου καὶ μετριόφρονος δαιμονίου πνεύματος δὲν εἶνε ἐξηκριβωμένον· ἀλλὰ πιθανὸν εἶνε ὅτι ἦτο ὁ Κάρολος Μορισσών, χειρουργὸς τὸ ἐπάγγελμα. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὁ ἠλεκτρισμὸς μόνον ὁ διὰ προστριβῆς ἀναπτυσσόμενος ἐφηρμόζετο πρὸς τὸν σκοπόν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο κακὸς δὲν ἐτελεσφόρησεν. Ὅτε ὅμως ὁ Βόλτας ἐφεῦρε τὸν χημικὸν γεννήτορα ἢ τὴν βολταϊκὴν στήλην, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ αἰῶνός μας, καὶ ὁ Ἔρστεδ, τῷ 1820, ἀνεκάλυψε τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ῥεύματος ἐπὶ τῆς μαγνητικῆς βελόνης, ὁ κλεινὸς Λαπλὰς ἐπρότεινεν εἰς τὸν Λαμπέρ, τὸν περίφημον ἠλεκτρολόγον, ὅτι λειτουργῶν τηλέγραφος ἠδύνατο νὰ παραχθῇ ἐὰν διεβιβάζοντο ῥεύματα εἴς τινα ἀπόστασιν διὰ ῥευμάτων, καὶ παρεσκευάζοντο οὕτως ὥστε νὰ ἀντανακλῶσι μαγνητικοὺς κτύπους, ἕνα δι' ἕκαστον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου. Τοῦτο συνέβη ἐν ἔτει 1820· ἀλλὰ μόνον δεκαὲξ ἔτη ὕστερον ἡ ἰδέα ἐτέθη εἰς πρᾶξιν. Τῷ 1836 ὁ Οὐίλλιαμ Φόθεργιλλ Κούκ, ἀξιωματικὸς τοῦ ἐν Μαδρὰς στρατοῦ, περιοδεύων ἐν ἀδείᾳ ἀνὰ τὴν Γερμανίαν, ἔτυχε νὰ ἴδῃ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Αἰδελβέργης δοκιμήν τινα ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου, ἥτις μεγάλως ἐκέντησε τὴν περιέργειάν του. Ἐνῷ δὲ ἀνεγίνωσκε τὸ «Περὶ συσχετισμοῦ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν» σύγγραμμα τῆς Μαίρης Σόμερβιλλ, τοῦ ἐπῆλθε σαφὴς ἡ ἰδέα τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ τηλεγράφου. Ἐπιστρέψας εἰς Ἀγγλίαν, συνεννοήθη μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Οὐήτστωνος, ἡ πρώτη δὲ δοκιμὴ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἔργου ἐγένετο τῇ 25 Ἰουλίου 1837, ὅτε συνεδέθησαν διὰ σύρματος οἱ δύο σταθμοὶ τοῦ Γιούστων Σκουαὶρ καὶ τοῦ Κάμδδεν Τάουν τοῦ ἀπὸ Λονδίνου εἰς Βιρμιγγάμην σιδηροδρόμου. Ὁ Κοὺκ εὑρίσκετο εἰς τὸ Κάμδδεν Τάουν, ὁ Οὐήτστων εἰς τὸ Γιούστων Σκουαίρ, ὀλίγων φίλων παρόντων. Ὁ δεύτερος ἐκτύπησε τὸ κλειδίον καὶ ἔστειλε τὸ πρῶτον μήνυμα. Ἐν ἀκαρεῖ ἡ ἀπάντησις ἦλθε καὶ αἱ ἐλπίδες των ἐπληρώθησαν. «Οὐδέποτε, γράφει ὁ Οὐήτστων, οὐδέποτε ἐδοκίμασα παρόμοιον ταραχῶδες αἴσθημα, ὡς ὅτε, μόνος ἐν τῷ ἡσύχῳ θαλάμῳ ἤκουσα τὰς χορδὰς δονουμένας· καὶ ὅταν ἐσυλλάβισα τὰς λέξεις, ᾐσθάνθην ὅλον τὸ μέγεθος τῆς ἐφευρέσεως, ἥτις ἀπεδείχθη τέλος πρακτικωτάτη ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιλογίας».

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Παράδοξα ὄνειρα.

Ὁ Wundt, ὁ διάσημος Γερμανὸς ψυχολόγος, ὅστις ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠσχολήθη εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ ζητήματος τούτου, ἀποφαίνεται ὅτι πλεῖστα ὄνειρά εἰσι πραγματικαὶ παραστάσεις, ὡς ἀπορρέοντα ἐκ τῶν ἐντυπώσεων τῶν αἰσθητηρίων, αἵτινες, καίπερ ἀσθενεῖς, ἐξακολουθοῦσι κατὰ τὸν ὕπνον. Ἀκατάλληλος λ. χ. θέσις ἐν τῇ κλίνῃ παράγει εἰς τὸν κοιμώμενον τὴν ἐντύπωσιν κοπιώδους ἐργασίας, ἐπικινδύνου ἀναβάσεως ὄρους κτλ. Ἐλαφρὸς πόνος μεταξὺ τῶν πλευρῶν τοῦ θώρακος μεταβάλλεται εἰς αἰχμὴν ἐχθρικοῦ μαχαιριδίου εἴτε εἰς δῆγμα λυσσαλέου κυνός. Ἡ δυσκολία κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν τρομερᾶς ἀγωνίας προξενουμένης ὑπὸ ἐφιάλτου, ὅστις παρίσταται ὡς βάρος πιέζον τὸ στῆθος τοῦ ὀνειρευομένου ἢ ὡς φρικαλέον τέρας ἀπειλοῦν νὰ τὸν ἀποπνίξῃ. Ἀκούσιος ἔκτασις τοῦ ποδὸς μετατρέπεται εἰς πτῶσιν ἐξ ὑψηλοῦ πύργου. Ἡ πτῆσις λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν ῥυθμικῶν κινήσεων τοῦ στήθους κατὰ τὴν ἀναπνοήν.

Ὁ κοιμώμενος ὀνειρεύεται ἐνίοτε ὅτι ἐμφανίζεται εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς συναναστροφὴν ἡμίγυμνος· ἡ ἀθῶα τοῦ τοιούτου ἐνυπνίου αἰτία πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τοῦτο, ὅτι κλινοσκέπασμά τι κατέπεσεν ἐκ τῆς κλίνης καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν μέρει ἀσκεπῆ. Ἀκατάλληλος θέσις τοῦ κοιμωμένου, ἐλαφρὰ παρακώλυσις τῆς ἀναπνοῆς ἢ ἐνόχλησις τῆς λειτουργίας τῆς καρδίας δύνανται νὰ γεννήσωσιν εἰς τὸν κοιμώμενον ὄνειρον τοιοῦτον, ἐν τῷ ὁποίῳ φαντάζεται οὗτος ὅτι ἀναζητεῖ ἀντικείμενόν τι, ὅπερ ἀδυνατεῖ νὰ εὕρῃ, ἢ ὅτι ἐλησμόνησέ τι ἀπερχόμενος εἰς ὁδοιπορίαν. Αἱ κινήσεις τῆς ἀναπνοῆς γεννῶσιν, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, τὴν ἐντύπωσιν τῆς πτήσεως, ἀλλ' ἡ πτῆσις αὐτὴ δύναται νὰ εἶνε καὶ ἀντικειμενική, καί, ἀντὶ νὰ ἵπταται αὐτὸς ὁ ὀνειρευόμενος, βλέπει ἄγγελον κατερχόμενον ἐξ οὐρανοῦ ἢ φωτεινόν τι χάος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου περιίπτανται μετὰ τάχους πτηνά.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὄνειρα λαμβάνουσιν, ὡς εἴπομεν, τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν αἰσθητηρίων, συνδυάζονται πολλάκις μετ' αὐτῶν ἐντυπώσεις πηγάζουσαι καθαρῶς ἐκ τῆς ἀναπαραστάσεως παρελθόντων γεγονότων. Οὕτως ἐμφανίζονται συνήθως εἰς ἡμᾶς καθ' ὕπνον συγγενεῖς καὶ φίλοι ἀποθανόντες ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητός των, καθ' ὅσον ὁ θάνατος ἢ ἡ κηδεία των εἶχεν ἐμποιήσει βαθεῖαν αἴσθησιν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν. Ἐντεῦθεν, παρατηρεῖ ὁ Wundt, καὶ ἡ κοινὴ

ἰδέα, ὅτι οἱ νεκροὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ ἀναστρέφωνται μετὰ τῶν ζώντων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου.

Τὸ βάρος τῶν κομητῶν.

Οἱ κομῆται εἶνε τὰ μόνα σώματα τοῦ ἡλιακοῦ ἡμῶν συστήματος, τῶν ὁποίων οἱ ἀστρονόμοι, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας των, δὲν κατώρθωσαν εἰσέτι νὰ εὕρωσι τὸ βάρος, μολονότι διάφοροι ἐξηνέχθησαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνῶμαι. Ὁ μέγας Ἕρσχελος ἐδόξαζεν ὅτι καὶ οἱ μέγιστοι τῶν κομητῶν δὲν ἔχουσιν ἴσως βάρος περισσότερον οὐγγιῶν τινων, ἂν καὶ αἱ οὐραὶ αὐτῶν ἔχουσι μῆκος ἑκατομμυρίων μιλίων. Ἕτερος Ἄγγλος ἀστρονόμος, ὁ Πρόκτωρ, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ: «Τὰ μυστήρια τοῦ Χρόνου καὶ τοῦ Χώρου», λέγει ὅτι ποσότης ἀέρος περιλαμβανομένη ἐντὸς ὑδρίας εἶνε ἴσως βαρυτέρα πολλῶν ἑκατοντάδων κυβικῶν μιλίων τῆς οὐρᾶς κομήτου· τέλος δέ, ὁ Λόκυερ ἀποφαίνεται ὅτι καὶ τῶν μεγίστων κομητῶν αἱ οὐραί, ἂν σύγκηνται ἐξ ἀερίων, βαρύνουσι πιθανῶς ὀλίγας μόνον λίτρας ἢ οὐγγίας, καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῶν πυρήνων των, ἂν δὲν εἶνε στερεοί.

Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς ἐπικρατούσας ἀμφιβολίας περὶ τοῦ πραγματικοῦ βάρους τῶν κομητῶν, βέβαιον τοὐλάχιστον εἶνε τοῦτο, ὅτι ἡ ἐμφάνισίς των οὐδεμίαν ἐξασκεῖ ἐπήρειαν οὐδὲ φέρει τινὰ σύγχυσιν εἰς τοὺς πλανήτας, ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας οὗτοι ἐπιδρῶσι μεγάλως ἐπὶ τῶν τροχιῶν τῶν κομητῶν. Ἐγνώσθη μέχρι τοῦδε ὅτι οἱ κομῆται ἔχουσι πολὺ μικρὰν πυκνότητα, ἀφ' οὗ διὰ μέσου τῶν πυρήνων των ἐθεάθησαν διαλάμποντες ἀστέρες· καὶ αὐτὰ τὰ ἀραιότερα νέφη, ἅτινα φωτίζει ὁ ἥλιος, ἔχουσι μείζονα πυκνότητα ἢ οἱ λαμπρότατοι τῶν κομητῶν. Διὰ τῆς οὐρᾶς δὲ κομήτου διῆλθέ ποτε ἡ γῆ, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ συνέπειά τις.

Ζῷα φέροντα φυσικὰ δίοπτρα.

Ἂν τὰ πτωχὰ ζῷα δὲν ἔχουσι τὸ προνόμιον νὰ φέρωσι δίοπτρα ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, ἅτινα προμηθεύει εἰς τοὺς κομψευομένους τοῦ Ἄστεως ὁ κ. Λαμπαρμπέρας, ἔχουσιν ὅπως δήποτε καὶ αὐτὰ τὰ δίοπτρά των — καὶ μονιμώτερα μάλιστα καθὸ φυσικά. Ἰδοὺ περὶ τίνος πρόκειται.

Ὁ Δημιουργὸς ἐπροίκισε τὰ πτηνά δι' ἰδιαιτέρας τινὸς μεμβράνης τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἥτις, ἠρεμοῦντος μὲν αὐτοῦ, εὑρίσκεται συνεσταλμένη κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἄκρον του, τὸ πρὸς τὴν ῥῖνα πλησιάζον, κινουμένου δέ, ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος τῇ βοηθείᾳ δύο εἰδικῶν μυῶν. Παραπλησίαν μεμβράναν φέρουσι καὶ ἄλλα τινὰ ζῷα, ἀλλ' ὅμως εἰς τὰ πτηνὰ εἶνε τοσοῦτον λεπτὴ καὶ διαφανής, ὥστε, ὡς ὁ Κοβιέρος παρετήρησε, κατορθοῦσι ταῦτα νὰ διακρίνωσι διὰ μέσου αὐτῆς τὰ ἀντικείμενα, ὡς λ. χ. ὁ ἀετός, ὅταν θεωρῇ τὸν ἥλιον. Ἡ μεμβράνα λοιπὸν αὕτη ἀποτελεῖ ὀπτικὸν φακὸν ἢ τοὐλάχιστον χρησιμεύει πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν, ὡς οἱ φυσιολόγοι φρονοῦσιν, οἵτινες ὠνόμασαν αὐτὴν «τρίτον βλέφαρον».

Ἐν ἐκ τῶν περιεργοτέρων καὶ κωμικωτέρων ζῴων εἶνε ἡ καλουμένη διοπτροφόρος ἄρκτος —ἡ ursus ornatus τῶν ζωολόγων—ἥτις κινεῖ κυρίως τὴν προσοχὴν ἕνεκα τῶν ἀνοικτοῦ χρώματος δακτυλίων, οὓς φέρει πέριξ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ τὸ ὅλον σχεδὸν πρόσωπον τοῦ ζῴου εἶνε, ὅπως καὶ τὸ σῶμά του, μέλαν. Οἱ δακτύλιοι οὗτοι ὁμοιάζουσιν ἀκριβῶς πρὸς τὰς κοινὰς διόπτρας, διὰ μέσου δὲ αὐτῶν τὸ ζῷον φαίνεται ὅτι θεωρεῖ τὰ ἀντικείμενα μετ' ἤθους ἐμβριθοῦς ἅμα καὶ ἠλιθίου. Ἡ διοπτροφόρος ἄρκτος εὑρίσκεται μόνον εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Χιλῆς, ἐν τῇ Μεσημβρινῇ δηλαδὴ Ἀμερικῇ.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Ὁ βασιλεὺς τοῦ Σιὰμ ᾠκοδόμησε κατὰ σχέδιον Κινέζου ἀρχιτέκτονος ὑάλινον ἀνάκτορον ὅλως ἰδιαιτέρου εἴδους. Ὅλα τὰ συστατικὰ τοῦ κτιρίου κατεσκευάσθησαν ἐξ ὑαλίνων πλακῶν διαφόρου χρώματος καὶ πάχους, αἵτινες συνδέονται πρὸς ἀλλήλας στερεώτατα. Τὸ ἀνάκτορον τοῦτο ἔχει μόνον μίαν θύραν, ἥτις κλείει ὡσαύτως ἑρμητικῶς. Μόλις εἰσέλθῃ ὁ βασιλεύς, δοθέντος σημείου τινὸς ἀνοίγουσι σωλῆνες ὕδατος ἐπὶ τῆς στέγης καὶ τῶν διαφόρων πλευρῶν τοῦ ἀνακτόρου, ὅπερ εἶνε ἐκτισμένον ἐντὸς βάθους καὶ μένει τότε ἐντελῶς κάτω τοῦ ὕδατος. Ὁ βασιλεὺς ὅμως, ὡς λέγουσι, κάθηται ἄδροχος εἰς εὐχάριστον δροσερὰν θερμοκρασίαν ἀποκεκλεισμένος τοῦ κόσμου, καὶ διέρχεται τὰς ὥρας του ᾄδων, καπνίζων, τρώγων καὶ πίνων.

Ὡρολόγιον κατεσκευασμένον ἐκ χάρτου δύναται βεβαίως νὰ ὀνομασθῇ μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του. Ἡ βάσις, τὸ ἐκκρεμὲς καὶ ἐν γένει ὅλον τὸ μετὰ σοφίας καὶ ἁπλότητος κατεσκευασμένον μηχάνημα εἶνε χάρτινα. Μ' ὅλον τοῦτο ἐνεργεῖ ἀκριβέστατα, καὶ ἐνῷ τὸ ὡρολόγιον τοῦτο τρέχει ἐπὶ δέκα ἔτη, οὐδὲ δύναται καὶ νὰ γείνῃ λόγος περὶ φθορᾶς τῶν διαφόρων αὐτοῦ μερῶν. Τὸ περίεργον τοῦτο ὡρολόγιον ἔχει βάρος 150—200 περίπου γραμμαρίων. Τὸ ὡρολόγιον τοῦτο εὑρίσκεται ἐκτεθειμένον ἐν Μονάχῳ παρὰ τῷ ὡρολογοποιῷ C. Heyne. Ὅμοιον αὐτοῦ ὑπάρχει μόνον ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Βιέννης.

Περίεργος τόπος εἶνε τὸ ἐν τῇ πολιτείᾳ Μιχιχάνῃ χωρίον Fish lity, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὑπάρχει μόνον ἐν καιρῷ χειμῶνος. Κεῖται ἐν αὐτῇ τῇ λίμνῃ καὶ οὐχὶ εἰς τὴν παραλίαν, διότι αἱ καλύβαι εἶνε ἐκτισμέναι ἐπὶ τοῦ πάγου. Οἱ κάτοικοι διαρκοῦντος τοῦ χειμῶνος ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἁλιείαν· μόλις σχηματισθῇ στρῶμα πάγου ἀρκούντως ἰσχυρόν, κατασκευάζουσιν οἱ ἁλιεῖς τὰς ξυλίνας καλύβας των καὶ ζῶσιν ἐντὸς αὐτῶν, μέχρις ὅτου ἡ θερμότης τῆς ἀνοίξεως ἀφαιρέσῃ τὰ θεμέλιά των. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἑκάστης καλύβης ὑπάρχει θύρα καλύπτουσα ὀπὴν τετράγωνον τοῦ πάγου, ἔχουσαν μῆκος καὶ πλάτος 20 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Παρὰ τὴν ὀπὴν ταύτην κάθηται ὁ ἁλιεὺς ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ μέρος τῆς νυκτὸς περιμένων λείαν, μεταχειριζόμενος δὲ ὡς ὄργανον μικρὸν ἄγκιστρον προσδεδεμένον εἰς σχοινίον. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου συλλαμβάνουσιν ἕκαστον χειμῶνα ἐν τῇ Saginaw-Bai ἑκατομμύρια ἰχθύων. Τὸ θέρος διασκορπίζονται οἱ ἁλιεῖς εἰς τὴν χώραν καὶ δὲν εὑρίσκει τις τότε οὐδὲ ἴχνος τῆς ἰχθυοπόλεως.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας»

Ἐν σ. 394 Α' τομ. 1892 τῆς Ἑστίας ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ κ. Π. Παπαγεωργίου ἀξιόλογος ἐπιγραφὴ ἐπιτυμβίου πλακός, ἐξ ἧς μανθάνομεν νέον μητροπολίτην, κοσμήσαντα τὸν θρόνον τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ ιδ' αἰῶνος, Γρηγόριον τὸν Κουταλην (ἢ Κουταλῆν). Καὶ ἡ μὲν ἐπιγραφὴ ὀρθῶς ἀνεγνώσθη, ὅσον τοὐλάχιστον δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ ἀποτυπώματος. Ὀρθὰ δὲ φαίνονται καὶ τὰ συμπληρώματα τοῦ ἐκδότου, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου, ϛωμδ', ὅπερ πράγματι συμπίπτει πρὸς τὴν ἐκ συμπληρώσεως εἰκαζομένην δ' ἰνδικτιῶνα. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡμερομηνίαν ἔχομεν τὴν θ' Δεκεμβρίου, ἐπανορθωτέον τὸ ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος 1336, εἰς ὃ μετέγραψεν ὁ ἐκδότης τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ϛωμδ', διότι, προκειμένου περὶ τῶν τεσσάρων πρώτων μηνῶν τῆς ἰνδικτιῶνος, Σεπτεμβρίου μέχρι καὶ Δεκεμβρίου, πρέπει ν' ἀφαιρῶμεν 5509 ἔτη καὶ οὐχὶ 5508 πρὸς εὕρεσιν τοῦ ἀπὸ Χριστοῦ ἔτους. Κατὰ ταῦτα ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου εὑρίσκεται τὸ 1335, οὐχὶ δὲ τὸ 1336. Δὲν ἤθελον δὲ σπεύσει ἐνταῦθα εἰς διόρθωσιν τῆς μικρᾶς ταύτης ἀβλεψίας, ἂν μὴ ἐδίδετο ἐπίκαιρος ἀφορμὴ πρὸς ὑπόδειξιν λάθους συνήθους, εἰς ὃ τῶν τε ἡμετέρων καὶ τῶν ἀλλογενῶν πολλοὶ πολλάκις περιπίπτοντες ἐμβάλλουσι σύγχυσιν ἐνίοτε οὐ μικρὰν εἰς τὰ τῆς χρονολογίας τῶν βυζαντιακῶν χρόνων.

Διὰ δὲ τῆς ἐπανορθώσεως ταύτης τοῦ χριστιανικοῦ ἔτους ἐν τῇ ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπιγραφῇ εὐοδοῦται, καὶ μόνον τότε, ἡ ὀρθὴ συμπλήρωσις τοῦ κ. Παπαγεωργίου, διότι ἀληθῶς ἐν ἔτει 1335 (οὐχὶ δὲ καὶ τῷ 1336) ἡ 9 Σεπτεμβρίου συνέπιπτε νὰ εἶνε ἡμέρα ϛ', ἤτοι Σάββατον, καθότι Κυριακὸν γράμμα τοῦ 1335 εἶνε τὸ Α, ἐν ᾧ τοῦ 1336 δισέκτου ὄντος, (κατὰ τὴν παρὰ Φράγκοις δήλωσιν), ἀπὸ τῆς 29 Φεβρουαρίου καὶ ἑξῆς τὸ F. Κατὰ ταῦτα δὲ ἡ 9 Δεκεμβρίου 1336 συνέπιπτε Κυριακῇ καὶ οὐχὶ Σαββάτῳ.

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὸν ἐσχάτως δημοσιευθέντα στατιστικὸν πίνακα τῆς ταχυδρομικῆς ἀλληλογραφίας, τῶν ταχ. δεμάτων καὶ τῶν ταχ. ἐπιταγῶν, διημείφθησαν, καθ' ἅπαν τὸ ἔτος 1891, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ γράμματα συνήθη 2,947,866· ἀπεστάλησαν 1,915,800, ἀφίκοντο 2,643,215, διῆλθον 62,150, ἐν συνόλῳ 4,621,165, πλὴν τῶν ἀπροπληρώτων ἢ ἀνεπαρκῶς πληρωμένων, τὰ ὁποῖα συμποσοῦνται εἰς 67,630. Ἐπιστολικὰ δελτάρια ἐκυκλοφόρησαν ἐν ὅλῳ 187,169. Ἐφημερίδες, περιοδικὰ καὶ ἔντυπα διαφόρου εἴδους διημείφθησαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ 4,805,541 ἀπεστάλησαν 805,644, ἀφίκοντο 1,623,898 καὶ διέθησαν 37,830, τὸ ὅλον 2,466,872, μετὰ δὲ τῶν ἐγγράφων καὶ δειγμάτων ἐμπορευμάτων τὸ ὅλον 2,532,952. Ἔγγραφα ἁπλᾶ καὶ ἐπὶ ἀποδείξει 7,502. Γράμματα ἐπὶ συστάσει ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διημείφθησαν 175,155· ἀπεστάλησαν 69,171 ἀφίκοντο 71,524, διέθησαν 2,734. Ἀντικείμενα δὲ διημείφθησαν ἐν ὅλῳ 16,756,596. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποσταλέντων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δεμάτων ἀνέρχεται εἰς 82,488, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν τέλη δρ. 82,672. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀπεστάλησαν 2,837, ἐλήφθησαν δ' ἐκεῖθεν 15,533, ἐξ ὧν εἰσεπράχθησαν τέλη δρ. 19,521, καὶ τελωνειακὰ δικαιώματα δρ. 76,625. Τὰ ἔσοδα ἐκ τοῦ πωληθέντος γραμματοσήμου ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 1,373,178.17 τὰ ἐκ τῶν ταχ. δὲ ἐπιταγῶν εἰς δραχ. 70,541, τὸ ὅλον δρ. 1,443,719. Τὰ ἔξοδα τῆς ταχ. ὑπηρεσίας ἀνῆλθον εἰς δρ. 796,080 ἔμεινε δὲ περίσσευμα ἐξ αὐτῆς δρ. 647,639,077.

— Ὁ στρατάρχης Μὰκ Μαὼν ἐπεράτωσε πρὸ ὀλίγου τὰ ἀπομνημονεύματά του, ἀπαρτιζόμενα ἐκ 5 τόμων, τῶν ὁποίων τέσσαρα μόνον ἀντίτυπα ἐλιθογραφήθησαν. Οἱ τόμοι οὗτοι φέρουσι τίτλον: *Ἀπομνημονεύματα τοῦ δουκὸς τῆς Μαγέντης, στρατάρχου Μὰκ Μαών*. Τὸ ὅλον ἔργον διαιρεῖται εἰς 4 μέρη· καὶ τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει τὰς ἐκστρατείας τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Κριμαίας· τὸ δεύτερον τὸν πόλεμον τοῦ 1870· τὸ τρίτον τὴν στρατιὰν τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τὸ τέταρτον τὴν ἱστορίαν τῆς προεδρείας τοῦ στρατάρχου. Τὰ πολύτιμα ταῦτα ἀπομνημονεύματα δὲν θὰ ἐκδοθῶσι πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ συγγραφέως των.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν γραφείου τῆς στατιστικῆς ἐδημοσιεύθη στατιστικὴ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν τῆς 3 Μαΐου, περιέχουσα τὰς ἐκλογικὰς περιφερείας, τὸν πληθυσμὸν καὶ τοὺς δημότας κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1889, τοὺς ἐκλογεῖς, τοὺς ψηφίσαντας, τὰ ἐκλογικὰ τμήματα, τὰς ψήφους ἃς ἔλαβον οἱ ἐπιτυχόντες καὶ ἀποτυχόντες καὶ ἄλλας σχετικὰς πληροφορίας. Ἐν τῷ συνόλῳ ὁ πληθυσμὸς κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀπογραφὴν ἀνέρχεται εἰς 2,187,208, οἱ δημόται εἰς 2,240,902, οἱ πραγματικοὶ ἐκλογεῖς εἰς 583,565, οἱ πραγματικοὶ ψηφίσαντες εἰς 409,842, οἱ ὑποψήφιοι εἰς 643, οἱ ἐκλεγέντες εἰς 207, τὰ ἐκλογικὰ τμήματα εἰς 600.

— Ἐν Μονάχῳ ἀποτελεῖ θέμα συζητήσεων τὸ ποτήριον τοῦ Βασιλικοῦ Ζυθοπωλείου, ἐν ᾧ ἔπιε ζύθον ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ. Πολλοὶ ἰσχυρίσθησαν ὅτι τὸ ἠγόρασαν εἰς μεγάλην τιμήν. Ἀλλὰ σήμερον μανθάνομεν ὅτι τὸ ποτήριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν ἀριθμὸν 5709, προσεφέρθη ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ζυθοπωλείου εἰς τὴν Λέσχην τῶν Ἀξιωματικῶν, ἐγκατεστημένην εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα τῆς ἰδίας οἰκίας. Ὁ ἀριθμὸς 5709 θὰ γίνῃ, φαίνεται, ποτήριον ἱστορικόν.

— Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ῥωμαίοις αἱ γλῶσσαι τοῦ ταὼ ἦσαν ἔδεσμα περιζήτητον καὶ πολυδάπανον. Ἔκτοτε ὅμως ἡ ὑπόληψίς του ἠλαττώθη καὶ τὸ ἔδεσμα περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν, ὁ δὲ ταὼς ἀπέμεινεν ἁπλοῦν κόσμημα τῶν κήπων καὶ τῶν δασῶν. Ἤδη ὁ αὐστριακὸς βαρῶνος Esterhazy προσπαθεῖ δραστηρίως νὰ ἐγκλιματίσῃ εἰς τὰ δάση του τὸ πτηνὸν τῆς Ἥρας καὶ ναποκαταστήσῃ εἰς τὴν πάλαι ἀκμὴν καὶ ὑπόληψιν τὴν θήραν του καὶ τὴν σάρκα του. Οὕτως ἀφῆκεν ἐλεύθερα πολλὰ ζεύγη ταώ, τὰ ὁποία, ἀφοῦ ὑπέφερον ἄνευ ζημίας τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνος, ἔπηξαν τὰς φωλεάς των ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως. Ὁ πολλαπλασιασμός των ἐπέτυχε καὶ τὰ νεογνὰ ἀνατρέφονται ἄνευ δυσκολιῶν. Φαίνεται ὅτι, ἅμα γίνῃ θήραμα πάλιν ὁ ταώς, τὸ κρέας του θὰ μιλλᾶται πρὸς τὸ τοῦ φασιανοῦ περιζήτητον, ὡς γνωστόν, παρὰ ταῖς ἀνωτέραις τάξεσιν.

— Μεταξὺ τῶν πόλεων Montholly καὶ Smithville τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στρώνεται ἤδη γραμμὴ σιδηροδρομική, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀντὶ βαγονίων θὰ κυκλοφορῶσι ποδήλατα.

— Ἡ ἐσχάτη τῶν δειλῶν καὶ ἀτίμων πράξεων θεωρεῖται ἐν Μαυροβουνίῳ ἡ αὐτοκτονία, οὐδέποτε δὲ ἐνθυμοῦνται ὡς ἐκ τούτου νὰ διεπράχθη ἐκεῖ τοιοῦτου εἴδους ἔγκλημα. Φανταζεταί τις λοιπὸν ὁποία συγκίνησις κατέλαβε τὴν Κετίγνην, ὅταν ἐσχάτως ἔμπορός τις, ὀνομαζόμενος Ljezar μὴ δυνάμενος νὰ πληρώσῃ τοὺς πιστωτάς του, ἐπυροβόλησε διὰ πολυκρότου κατὰ τῆς κεφαλῆς του. Ὁ δυστυχὴς μετεφέρθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπου καταφθάσας μετ' ὀλίγον ὁ ἡγεμὼν Νικήτας τῷ ἔκαμε παρατηρήσεις πικράς. Καὶ διέταξε μὲν

νὰ πληρωθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ ταμείου τὰ χρέη τοῦ Ljezar, ἀλλὰ τὸν τραυματίαν κατεδίκασε ν' ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Ἡγεμονίας εὐθὺς ὡς ἤθελε θεραπευθῇ. Τὴν ἑπομένην διάταγμα ἀνήγγελλεν εἰς τὸν λαὸν ὅτι τοῦ λοιποῦ τὰ πτώματα τῶν αὐτοκτόνων θὰ ἐξετίθεντο ἐπὶ 24 ὥρας εἰς γλεύην καὶ κατάραν.

— Χάρις εἰς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἑτοιμότητά της ἡ βασίλισσα Καρλόττα της Βυρτεμβέργης διέφυγεν ἐσχάτως σπουδαῖον κίνδυνον. Ἐπέβαινεν ἁμάξης μετὰ τῆς βασιλομήτορος Ὄλγας, ὅταν ὁ ὀπίσθιος ἄξων ἐθραύσθη. Ὁ ἁμαξηλάτης ἐκρημνίσθη οἱ δὲ ἵπποι ἀφηνίασαν. Ἡ βασίλισσα τότε ἐγονυπέτησεν ἐντὸς τοῦ ὀχήματος, ἐπάτησεν ἐπὶ τοῦ ὑποποδίου, ἀνέλαβεν ἀπὸ χαμαὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ ἐσταμάτησε τοὺς ἵππους. Ἡ Βασίλισσα δὲν ἔλαβεν οὔτε ἀμυχήν, ἐν ᾧ ὁ ἁμαξηλάτης καὶ ὁ θεράπων ἐπληγώθησαν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εὐσεβὴς νεανίας ἐξομολογεῖται ὑπὸ Ἰησουίτου.

«Τί πρέπει νὰ κάμω; Χθὲς μ' ἐρράπισεν ἕνας ἄνθρωπος. Τὰ χριστιανικά μου καθήκοντα μοῦ ἐπιτρέπουν ἄρ' γε νὰ προσκαλέσω εἰς μονομαχίαν τὸν ἐχθρόν μου;

— Ὑπάρχουν περιστάσεις, ἀπήντησεν ὁ ἱερεύς, κατὰ τὰς ὁποίας ζητοῦμεν συμβουλὴν προτήτερα· ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, κατὰ τὰς ὁποίας ζητοῦμεν συγγνώμην κατόπι.»

* * *

«Τὰ χαρτιά σου!

— Τὰ χαρτιά μου; Δὲν ἔχω!

— Καλλίτερα. Ἂν εἶχες καὶ δὲν ἦταν σὲ τάξι, θὰ σ' ἔβαζα στὴ φυλακή».

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικὰ

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν διὰ τοῦ ἐφόρου κ. Β. Στάη ἐνηργήθησαν ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἐν Προνοίᾳ τοῦ Ναυπλίου ἀνασκαφαί, καθ' ἃς εὑρέθησαν τάφοι προϊστορικοί, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος τοῦ Παλαμηδίου, ἔνθα καὶ πρὸ χρόνων ἐξηρευνήθησαν τοιοῦτοι ὑπὸ τοῦ νομάρχου κ. Κονδάκη. Ἀνεσκάφησαν 33 τάφοι ἐκ τῶν Μυκηναίων καλουμένων, ἐν οἷς ἦσαν ἀποθησαυρισμένα πολλὰ λόγου ἄξια κειμήλια ἀρχαίας τέχνης. Εὑρέθησαν δὲ ὑπὲρ τὰ 30 ἀγγεῖα, 50 κοῦκλαι, 2 περιδέραια ἐκ χανδρῶν μετὰ χρυσῶν κοσμημάτων καὶ δύο γεγλυμμένων λίθων, ῥόδακες χρυσοῖ, χαλκᾶ καὶ ἀλαβάστρινα ἀντικείμενα καὶ πολλὰ ἄλλα, ἅτινα μετεφέρθησαν ἤδη εἰς Ἀθήνας καὶ κατετέθησαν εἰς τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον.

— Ἐν τινι κηπαρίῳ κειμένῳ περὶ τὸν οἰκίσκον χήρας τινὸς κατά τινα πάροδον τῆς ὁδοῦ Ἀναπαύσεως, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ χήρα αὕτη ἀνώρυσσε δι' ἑνὸς ἐργάτου φρέαρ, ἀνευρέθη σαρκοφάγος τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων τῶν καλουμένων Ἐτρουσκικῶν. Ὁ ἐργάτης σκάπτων τυχαίως ἀνεκάλυψε τὸν σαρκοφάγον μετὰ τοῦ καλύμματος αὐτοῦ, ἐφ' οὗ ὑπάρχει ἄγαλμα ἀνδρὸς ἐξηπλωμένου ἐπὶ κλίνης, πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἔχοντος θήκην κυλίνδρους περιέχουσαν. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ θανὼν ἦτο λόγιος. Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀγάλματος εἶνε κεκομμένη, ἀλλ' εὐκόλως προσαρμόζεται εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα. Βλάβην ἄλλην οὐδεμίαν φέρει πλὴν μικρᾶς συντριβῆς μιᾶς τῶν γωνιῶν τοῦ ἐπικαλύμματος καὶ ἐλαφρᾶς προστριβῆς τῶν ποδῶν τοῦ ἀγάλματος. Κατὰ τὰ ἄλλα τὸ πολύτιμον εὕρημα εἶνε σῶον καὶ ἀκέραιον, μετηνέχθη δὲ εἰς τὸ Ἀρχαιολ. Μουσεῖον.

Φιλολογικὰ

Ἀηξάσης τῆς ὡρισμένης προθεσμίας, ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν Φιλαδέλφειον Ποιητικὸν Ἀγῶνα ποιήματα ἐν ὅλῳ 43. Κριταὶ δὲν διωρίσθησαν εἰσέτι.

Καλλιτεχνικὰ

Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Γαριβάλδη, ἔργον τοῦ γλύπτου καὶ βουλευτοῦ Ἕκτορος Φερραρῆ, ἀπεκαλύφθη ἐσχάτως ἐν Πίζῃ, ἐν μέσῳ ἐκτάκτου συρροῆς καὶ ἐνθουσιασμοῦ.

Ἐπιστημονικὰ

Ἡ διὰ τὸν Βόρειον Πόλον ἀποστολή, ὀνομασθεῖσα «ἀποστολὴ τοῦ ὑπολοχαγοῦ Peary» ἀνεχώρησεν ἤδη ἐκ Νέας Ὑόρκης. Ὁ νέα αὕτη ἐκδρομὴ διωργανώθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, σκοπεῖ δὲ νὰ ἐπανεύρῃ τὸν R. E. Peary καὶ τοὺς συντρόφους του, οἵτινες εἶχον ἐπιχειρήσει ταξείδιον ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων ἀνὰ τὰς χώρας τοῦ Βορείου Πόλου.

Θεατρικὰ

Ἐπαινεῖται ἡ μουσικὴ τοῦ νέου κωμειδυλλίου: *Τὸ βιολὶ τοῦ Μυλωνᾶ*, παρασταθέντος ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κ. Παρασκευοπούλου. Τὰ ᾄσματα τοῦ ἔργου τούτου ἐμελοποίησεν ὁ ἐκ Σύρου νεαρὸς μουσικὸς κ. Λουδοβίκος Σπινέλλης.

— Ἀπεφασίσθη ὁριστικῶς ν' ἀνοικοδομηθῇ τὸ ἐν Παρισίοις θέατρον τῆς Opéra-Comique ἐπὶ τῆς Πλατείας Boieldieu. Τὸ περὶ τούτου σχέδιον ὑπεβλήθη ἤδη εἰς τὴν Βουλήν.

ΠΑΙΓΝΙΑ

Πρόβλημα δάμας.

Κατασκευάσατε διὰ χαρτονίου τὰ κάτωθι 14 σχήματα καὶ συνθέσατε δι' αὐτῶν ἀδάκιον δάμας τετραγώνον ἔχον εἰς ἑκάστην πλευρὰν 8 τετραγωνίδια.

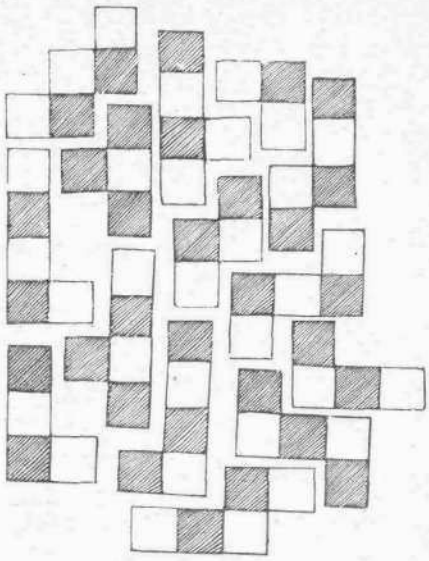

Εἰς τὸν πρῶτον λύτην τοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε καὶ τόσον εὔκολον, ὅσον φαίνεται, θὰ δοθῇ ὡς ἀμοιβὴ ἡ *Βιβλιοθήκη Ἰουλίου Βὲρν* ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος, ἔργον ἀξίας 20 δραχμῶν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἑστίας 1892—109